

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

Засоби вербалізації стратегії ввічливості в англійськомовному та українськомовному діалогічному дискурсі: компаративний аспект

Студентки групи Па 58-23
факультету германської філології і перекладу
спеціальності 035 філологія
Перекладознавство: професійно -
орієнтований переклад (англійська мова
і друга іноземна мова)
Курдельчук Дарини Ігорівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
Професор Волкова Лідія Михайлівна

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Київ - 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Theory and Practice of Translation from English

Master's Degree Thesis in Translation Studies

**Means of Verbalization of the Politeness Strategy in the English and
Ukrainian Dialogical Discourse: A Comparative Aspect**

Group Pa 58-23
Germanic Philology and
Translation Department
Majoring 035 Philology
Translation studies:
professionally-oriented translation
Daryna Kurdelchuk

Research Adviser
PhD Linguistics
Prof. L.M.Volkova

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ. КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ ТЕОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ.....	6
1.1. Порівняння теорії ввічливості в соціальному та лінгвістичному аспектах.....	6
1.2. Теорія ввічливості в англійській мові.....	17
1.3. Теорія ввічливості в українській мові.....	19
Висновок до Першого Розділу.....	21
РОЗДІЛ ДРУГИЙ. ТЕОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНИХ ДИСКУРСАХ.....	23
2.1. Англomовні засоби вербалізації ввічливості.....	23
2.2. Україномовні засоби вербалізації ввічливості.....	26
2.3. Порівняння засобів вербалізації ввічливості в англійській та українській мовах.....	29
Висновок до Другого Розділу.....	38
РОЗДІЛ ТРЕТІЙ. КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В ЛІТЕРАТУРІ ТА КІНЕМАТОГРАФІ.....	41
3.1. Порівняння засобів реалізації ввічливості в літературі та медіа	41
3.2. Компаративний аспект вербалізації ввічливості в сучасній літературі.....	43
3.3. Засоби реалізації теорії ввічливості в художній літературі 20-го століття.....	50
3.4. Засоби реалізації ввічливості в кінематографі.....	61
Висновок до Третього Розділу.....	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	79
ДОДАТОК.....	81
SUMMARY.....	88

ВСТУП

У сфері міжкультурної комунікації розуміння тонкощів стратегій ввічливості є надзвичайно важливим. Ефективна комунікація передбачає не лише обмін інформацією, але й тонке орієнтування в соціальній динаміці, що включає в себе розгортання стратегій ввічливості. Ввічливість, фундаментальний аспект використання мови, відіграє вирішальну роль у формуванні діалогового дискурсу в різних мовних і культурних контекстах. Ця робота досліджує засоби вербалізації стратегії ввічливості в діалогічному дискурсі англійської та української мов, пропонуючи порівняльний аналіз для виявлення подібностей та відмінностей у тому, як мовці з цих мовних середовищ виражають ввічливість.

Це дослідження має на меті пролити світло на тонкощі теорії ввічливості в конкретному контексті діалогічного дискурсу. Застосовуючи порівняльний підхід в літературі та медіа.

Основною метою кваліфікаційної роботи є аналіз та порівняння засобів вербалізації стратегій ввічливості в англійському та українському діалогічних дискурсах. Шляхом ретельного вивчення мовного вибору, розмовних патернів та культурних міркувань ми прагнемо розкрити динаміку ввічливості, як вона проявляється в комунікативних обмінах у цих мовних спільнотах. Виявити спільні та відмінні риси у вербалізації стратегій ввічливості в літературі та кінематографі англійської та українській мовах. Це не лише сприятиме академічному розумінню теорії ввічливості, але й запропонує практичні рекомендації для тих, хто займається міжкультурною комунікацією та викладанням мов.

Завдання кваліфікаційної роботи полягають у наступному:

1. Надати визначення стратегій ввічливості: Дослідити та визначити специфічні мовні засоби та стратегії, що використовуються для передачі ввічливості в англійському та українському діалогічному дискурсі.
2. Порівняти мовний вибір засобів вербалізації ввічливості: дослідити відмінності та подібності у мовному виборі, який роблять носії англійської

та української мов при вираженні ввічливості в різних комунікативних контекстах.

3. Дослідити культурні впливи на засоби реалізації теорії ввічливості: Дослідити культурні підвалини, які формують норми ввічливості в англійському та українському суспільствах, і те, як ці культурні чинники проявляються у використанні мови під час діалогу.

Об'єктом дослідження є Ввічливість як лінгвістичне явище в діалогічному дискурсі носіїв англійської та української мов.

Предметом дослідження є засоби вербалізації стратегії ввічливості в англійському та україномовному діалогічному дискурсі. Основна увага зосереджується на реалізації та розумінні мовних засобів та культурних чинників, які сприяють вираженню ввічливості в англійському та україномовному спілкуванні.

Дослідження має **практичне значення**, оскільки сприяє ширшому розумінню теорії ввічливості в міжкультурній комунікації. Порівнюючи засоби вербалізації англійського та україномовного діалогічних дискурсів, зможемо збагатити існуючі теорії ввічливості, проливаючи світло на динамічну взаємодію між мовою, культурою та стратегіями ввічливості. Очікується, що результати цього дослідження будуть корисними для лінгвістів, дослідників комунікації та викладачів мови, які цікавляться тонкощами коректного спілкування в різних культурних та мовних контекстах задля застосування цих знань на практиці.

Апробація роботи проводилася на Міжнародній науково - практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (КНЛУ, 16-17 травня 2024, с. 168 - 170). Тема доповіді: “Стратегія ввічливості в англійському та україномовному дискурсі.”

РОЗДІЛ 1. КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ ТЕОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ

1.1. Порівняння теорії ввічливості в соціальному та лінгвістичному аспектах

Ввічливість, як у соціальному, так і в лінгвістичному плані, є складним і багатограним поняттям, яке широко вивчається в соціолінгвістиці, прагматиці та комунікативній лінгвістиці. Теоретичні концепції, що пояснюють ввічливість, часто спираються на різні соціокультурні та лінгвістичні чинники. Ввічливість виступає як ключовий аспект міжособистісних відносин та спілкування в суспільстві, що визначається здатністю виявляти повагу, турботу та уважність під час взаємодії. Цей термін виявляється через різноманітні прояви, такі як формальність у мовленні, дотримання соціокультурних норм, уважне ставлення до особистих просторів та готовність допомагати чи підтримувати (Brown and Levinson, 1987).

Взаємодія, що базується на ввічливості, сприяє позитивній атмосфері в різних сферах життя, включаючи професійну, освітню та особисту. Вона робить спілкування ефективнішим і приємнішим для всіх учасників. Ввічливість також відображає культурні та етичні цінності суспільства, де кожна особа поважає права та гідність інших.

Загалом, ввічливість є важливим аспектом соціальної компетентності, який сприяє взаєморозумінню, покращує якість міжособистісних відносин і сприяє гармонійному функціонуванню суспільства. Ввічливість у соціальному аспекті є ключовим елементом для побудови позитивних та ефективних взаємовідносин у суспільстві. Це поняття охоплює широкий спектр аспектів, які визначають стосунки між людьми у групах, спільнотах та суспільстві в цілому. Основні аспекти ввічливості в соціальному контексті включають:

1. Спілкування та мовлення: ввічливе спілкування передбачає вираження поваги в мовленні, ввічливих виразів та обережних слів. Люди, які

виявляють ввічливість у мовленні, створюють позитивний емоційний клімат в спілкуванні.

2. Уважність до інших: ввічливість вимагає уваги та чутливості до потреб, поглядів та емоцій інших людей. Це означає бути готовим слухати, розуміти та враховувати точку зору інших.

3. Культурна сприйнятливість: у соціальному середовищі ввічливість (включає) розуміється як повага до різноманітності та різниці в культурних та соціальних звичаях. Розуміння та сприйняття різноманітності сприяє створенню гармонійного суспільства.

4. Дотримання соціальних норм спілкування: ввічливість передбачає дотримання загальноприйнятих соціальних норм та правил. Люди, які дотримуються правил ввічливості, уникають неадекватних чи образливих вчинків, намагаються не порушувати правил спілкування та мовленнєвої взаємодії.

5. Громадянська відповідальність: ввічливість також розуміється як готовність приймати участь у громадянському житті, виражати свою думку конструктивним чином та брати участь у вирішенні соціальних проблем.

Ввічливість у соціальному аспекті сприяє побудові позитивного соціуму, де люди можуть ефективно співпрацювати, взаємодіяти та розвиватися, створюючи сприятливе середовище для всебічного розвитку суспільства.

У лінгвістичному аспекті ввічливість визначається як використання мовних засобів та виразів, спрямованих на виявлення поваги, уваги та чутливості до співрозмовника. Основні риси ввічливості в мовленні, базуючись на спостереженнях та огляду літературних джерел, включають:

1. Повага та уважність в мовленні: ввічливість передбачає вживання висловів, які виражають повагу до інших осіб. Ввічливі люди уникають грубих або образливих слів, обираючи формулювання, що вказують на уважність та турботу.

2. Формальність та коректність: ввічливе мовлення часто характеризується використанням формальних виразів, особливо в

професійних чи офіційних ситуаціях. Коректність у спілкуванні сприяє створенню позитивного іміджу.

3. Використання вибіркової лексики: ввічливість полягає в умінні обирати лексику, яка відповідає контексту та сприймається позитивно. Уникання агресивних або нецензурних виразів є важливим елементом ввічливого мовлення.

4. Позитивна тонованість: ввічливе спілкування часто супроводжується позитивною тонованістю мовлення. Це включає в себе вирази подяки, компліменти та інші елементи, які створюють доброзичливу атмосферу в комунікації.

5. Врахування індивідуальних переваг: ввічливість також передбачає уважне ставлення до індивідуальних переваг співрозмовника у процесі комунікації, таких як використання правильної форми звертання, уникання виразів, які можуть викликати негативні почуття та інше.

6. Адаптація до співрозмовника: важливим елементом ввічливості в лінгвістичному аспекті є здатність адаптувати своє мовлення до рівня розуміння та комфорту співрозмовника. Це включає в себе уникання складних термінів або, навпаки, використання їх у відповідних ситуаціях, щоб забезпечити зрозумілість та прозорість спілкування.

7. Виявлення інтересу та співчуття: ввічливість у мовленні також проявляється через виявлення інтересу та співчуття до думок та почуттів інших учасників спілкування. Спілкування, що ґрунтується на виявленні емоційної відкритості, сприяє зміцненню взаєморозуміння.

8. Співпраця та колективність: ввічливе мовлення сприяє створенню атмосфери співпраці та колективності. Це включає в себе використання виразів, які підкреслюють спільні цілі та прагнення, що сприяє формуванню позитивного емоційного клімату.

9. Конструктивна критика та зворотний зв'язок: ввічливе спілкування передбачає навіть висловлення конструктивної критики та зворотного зв'язку з урахуванням почуттів іншої сторони. Це допомагає покращувати співпрацю та якість взаємовідносин.

10. Активне слухання: ввічливість у лінгвістичному контексті також означає здатність до активного слухання. Це включає в себе уникання переривань, уважне врахування думок інших та відповіді на їхні пропозиції, що сприяє побудові конструктивного діалогу.

11. Врахування контексту: ввічливе мовлення вимагає врахування контексту обговорення. Люди, які виявляють ввічливість, можуть адаптувати свою мову до різних ситуацій, враховуючи формальність, інтимність чи офіційність обговорення.

Лінгвістична ввічливість відіграє важливу роль у підтриманні позитивних взаємин та в створенні сприятливого мовного середовища. Вона сприяє ефективному спілкуванню, розумінню та взаєморозумінню між комунікантами.

Натомість вона не лише сприяє ефективному спілкуванню, але і вбудовує в себе основні принципи поваги, розуміння та гармонії в мовленні, що сприяє побудові та утриманню позитивних взаємин у суспільстві.

Ввічливість, розглядається як важливий аспект соціальної компетентності, виявляється через взаємодію в лінгвістичному та соціальному аспектах. Теоретичні концепції ввічливості враховують різні соціокультурні та лінгвістичні впливи, що допомагає створювати позитивний клімат у спілкуванні. Ввічливість проявляється у формальності мовлення, дотриманні соціокультурних норм, уважному ставленні до особистих просторів та готовності допомагати (Hobbs, 2003).

У соціальному контексті ввічливість визначається такими параметрами, як спілкування та мовлення, уважність до інших, культурна сприйнятливість, дотримання соціальних норм та громадянська відповідальність. Це сприяє побудові позитивних взаємин у суспільстві та формує гармонійне функціонування процесу спілкування.

У лінгвістичному аспекті ввічливість виявляється через використання мовних засобів, спрямованих на виявлення поваги та уважності. Основні риси ввічливості включають демонстрацію поваги та уважності в мовленні, формальність та коректність, використання вибіркової лексики, позитивну

тонованість, адаптацію до співрозмовника та інші аспекти. Лінгвістична ввічливість сприяє підтриманню позитивного мовного середовища, ефективному спілкуванню та розумінню між комунікантами (Brown and Levinson, 1987).

Взаємодія, що базується на ввічливості, сприяє побудові позитивного клімату в різних сферах життя, що, в свою чергу, сприяє покращенню якості взаємин та гармонійному розвитку суспільства. Ввічливість є не лише важливим аспектом соціальної компетентності, але й ключовим елементом для побудови позитивних та ефективних взаємовідносин у суспільстві.

а) Теорія ввічливості: Пенелопа Браун та Стівен С. Левінсон

Теорія ввічливості П. Браун та С. Левінсона описує поняття ввічливості як багатовимірне і пов'язане з багатьма галузями наукових досліджень явище. Вчені з багатьох областей активно вивчають це явище, і потреба в таких дослідженнях з часом зростає. Наукові дослідження проводяться в галузі філософії та етики і згадуються як одна з важливих особистих якостей, тоді як найпопулярніші дослідження проводяться з точки зору лінгвістики, тобто практичної лінгвістики (Brown and Levinson, 1987).

Соціологічна концепція "обличчя" використовується для того, щоб розглядати ввічливість як реакцію, спрямовану на пом'якшення або запобігання загрозовій поведінці, такій як вимоги та образи (наприклад, позитивні та негативні особи, поведінка, що загрожує особі (FTA)), змінні, що впливають на спосіб застосування FTA, та вибір стратегії є важливими компоненти теоретичної основи, як описано нижче.) Протягом багатьох років теорія ввічливості Пенелопи Браун та Стівена Левінсона мала значний вплив на вивчення міжкультурної ввічливості. декомунізація. Браун і Левінсон запропонували свою модель як універсальну, але їх теорія не базувалася на її міжкультурній застосовності або методах інтерпретації та концептуалізації ввічливості (Leech 1983, p.69).

У 1978 році Браун і Левінсон запропонували теорію ввічливості, і з тих пір вона стала найвпливовішою теорією в цьому відношенні і привернула велику увагу у вигляді коментарів, критики, виправлень і думок. Їх імена

стали майже синонімом терміна "ввічливість", що ускладнює обговорення ввічливості, не згадуючи Браун та Левінсона. Браун і Левінсон пов'язують свою теорію з принципом співпраці (Принцип Кооперації) П. Грайса і розглядають доброту як "розумне відхилення" від нього. Однак вони підкреслюють, що вихованість не дорівнює ввічливості. Основне припущення, що лежить в основі спілкування, полягає в тому, що це стратегічна діяльність і не вважається соціально нейтральною.

Принцип ввічливості дає підстави відхилитися від Принципу Кооперації в ситуаціях, коли спілкування може поставити під загрозу обличчя учасника. Браун і Левінсон визначають ввічливість як акт уникнення розбіжностей, зосередження уваги на логіці та міміці як основний предмет обговорення, який, як вважають, поділяють усі спікери та слухачі.

"Обличчя" – це сприйняття людиною самооцінки, репутації та іміджу, які є у всіх, і які інші очікують, що вони впізнають їх. Взаємодія з іншими людьми може мати як позитивні, так і негативні наслідки для самооцінки. Браун і Левінсон (1987) припускають, що кожна людина має 2 типи обличчя і бажань: негативні та позитивні. Позитивне обличчя відображає бажання, щоб інші цінували, поважали, любили і схвалювали його, в той час як негативне обличчя відображає бажання вільно пересуватися без зовнішніх обмежень.

У соціальних взаємодіях доброту можна використовувати, щоб продемонструвати усвідомлення обличчя інших людей. Отже, доброта може бути досягнута з точки зору соціального дистанціювання, соціальне дистанціювання означає повагу чи повагу, а соціальна близькість означає дружбу, товариськість чи єдність. Ці ідеї були додатково досліджені Брауном та Левінсоном (1992) та Томасом (1997).

в) Принцип ввічливості: Джеффри Ліч.

Основні положення теорії Дж. Ліча, разом з ідеєю співпраці Г. Грайса, складають основу комунікаційного кодексу. На відміну від Г. Грайса, який працює над регулюванням вербальної комунікації, Дж. Ліч робить ефективні спроби побудувати підхід, спрямований на уникнення конфліктів.

У своїй роботі 1983 року Дж. Ліч пропонує метод запобігання конфліктам у спілкуванні за допомогою набору максим, серед яких: "Такт", "Щедрість", "Схвалення", "Скромність", "Згода" та "Симпатія". Розглянемо максими ввічливості більш детально. Максима тактовності регулює межі поведінки людини. Ця концепція розмежовує спільні та особисті мовні інтереси. Основна мета максими – захистити особистий комунікативний простір людини та дотримуватися безпечної дистанції. Вона стверджує, що слід уникати обговорення потенційно ризикованих питань, таких як особисте життя, політичні переконання тощо.

1) Максима такту радить людям мінімізувати висловлювання переконань, які можуть зашкодити іншим, і максимізувати ті, які приносять користь іншим.

"Excuse me, can I ask you a quick question?" (72). – Таке звернення демонструє повагу до часу співрозмовника і дозволяє уникнути нав'язування. Воно також демонструє намагання встановити контакт зі співрозмовником перед тим, як поставити запитання.

2) Максима щедрості, з іншого боку, спрямовує людей до мінімізації вираження переконань, які припускають або передбачають вигоду для них самих, і до максимізації вираження переконань, які припускають або передбачають витрати для них самих. На відміну від максими тактовності, максима щедрості фокусується на наданні пріоритету іншим.

"You don't need to worry about notes, I'll share mine with you". – Це твердження демонструє готовність мовця допомогти іншій людині, навіть якщо це передбачає додаткові зусилля з її боку. Такий підхід є ефективним способом зміцнення доброзичливості та встановлення позитивних стосунків.

3) Максима схвалення радить мінімізувати висловлення переконань, які можуть викликати несхвалення інших, і максимізувати ті, що виражають схвалення.

"Great job on the presentation! I really enjoyed it" (71) – Це гарний приклад афоризму схвалення, оскільки він показує, що мовець висловлює схвалення і похвалу за роботу іншої людини.

4) Максима скромності передбачає мінімізацію вираження самопохвали і максимізацію вираження самоприниження.

"I'm not sure about this answer, but maybe someone else in the class can help?" - Це гарний приклад максими скромності, оскільки він показує, що мовець мінімізує свій досвід і знання, а натомість припускає, що хтось інший може бути краще підготовлений для відповіді на запитання.

5) Максима згоди рекомендує мінімізувати незгоду з іншими і максимізувати згоду.

"I completely agree with your opinion on the importance of renewable energy". - Це гарний приклад максими згоди, оскільки він показує, що мовець шукає спільної мови і згоди з іншою людиною.

6) Максима симпатії радить мінімізувати антипатію і максимізувати симпатію між собою та іншими.

"I am sorry to hear that you are ill. Please let me know if there is anything I can do to help" (71). - Це гарний приклад реалізації максими співчуття, оскільки він показує, що мовець висловлює занепокоєння і підтримку щодо добробуту іншої людини.

Постійне дотримання максим є складним завданням, оскільки кожен співрозмовник розвиває свою мовну репутацію впродовж мовленнєвої взаємодії. Цей процес часто відбувається під час самої комунікації, розподіляючи права, обов'язки та роль, яку мовець виконуватиме протягом усього акту комунікації з кожною окремою особою. Певні дії можуть бути ввічливими для реципієнта, але неввічливими для мовця. Наприклад, компліменти прийнято відхиляти, що може створити незручну ситуацію для мовця. Тому максими часто конфліктують між собою. Наприклад, максима такту може вимагати відмовитися від щедрої пропозиції, а максима згоди – прийняти її.

Використання однієї максими протягом усієї промови не призведе до ефективного та успішного завершення. Навіть дотримання всіх максим не гарантує позитивного результату, але може сповільнити процес комунікації. Слід підкреслити, що жодна з них не є абсолютною і може бути порушена

кілька разів протягом діалогу (Lakoff, 1973). Якщо розглянути максими принципу співпраці, то стає зрозуміло, що максима кількості інформації закликає надавати необхідну кількість фактів, тоді як максима способу дії прагне до стислості висловлювання. Максима не універсальний інструмент, що регулює всі комунікативні акти, але застосування цих норм і принципів може допомогти краще організувати процес розмови і дотримуватися норм і вимог принципів етикету та ввічливості.

Дослідниця Р. Лакофф, спираючись на теоретичні положення Г. Грайса, запропонувала свій перелік правил комунікативної поведінки у роботі "The logic of politeness; or, minding your P's and Q's." (1973), де вирізняє лише два прагматичні принципи мовленнєвої взаємодії, визначені як "Правила ввічливості" або "Правила взаєморозуміння":

1. Висловлюйся чітко;
2. Будьте ввічливі (Lakoff 1973, p. 298).

с) "Принцип співпраці" Г.П. Грайса

Г.П. Грайс, дослідник найбільш всеосяжного принципу взаємодії у спілкуванні – принципу співробітництва – був одним із перших лінгвістів, хто спробував визначити конкретні правила ввічливості. Ключовим аспектом ввічливості, на його думку, є реалізація прагнення співрозмовників бути відкритими під час спілкування, послідовними в певних принципах і готовими йти на компроміс у реалізації комунікативних цілей, дотримуючись певних "угод", які визначаються обраною метою розмови (Grice 1975, p. 47).

У цьому полягає суть ідеї співробітництва Грайса, сформульованої в його есе "Логіка і діалог" (1975). У даній роботі вчений дає принципу співпраці таку характеристику: "Комунікативний внесок усіх учасників дискурсу має бути таким, щоб спільно обраний напрям діалогу отримав своє логічне завершення у вигляді неповної згоди або компромісу, який би влаштував усі сторони" (Grice 1975, p. 50).

Досліджуючи ідею співпраці, Г. Грайс встановлює кілька універсалій, відомих як максими комунікації. Серед них - найбільша кількість інформації,

максимальна якість інформації, максимальна релевантність та максимальний спосіб дії.

1) Максима якості інформації пов'язана з аспектом щирості повідомлення:

- не надавати свідомо неправдиву інформацію;
- не надавати інформацію, яка не має під собою підстав.

Порушення цих норм може призвести до суперечок між співрозмовниками. Наприклад, коли один спікер навмисно пропонує неправдиву інформацію, тоді як інший знає про це, співрозмовники відчують вимушену напругу.

2) Максимальну релевантність представляє лише одна теза:

- не відхилятися від обраної теми спілкування.

У реальному житті важко сперечатися з тим, що жодна з можливих вербальних зустрічей не торкається і не виходить за межі обраної теми. Якщо ця передумова порушується, діалог стає поверхневим і неінформативним, а його стратегічна релевантність зникає. Як наслідок, цей критерій має вирішальне значення для підтримання соціального контакту в процесі вербальної комунікації. Психолінгвісти, наприклад, стверджують, що якщо матеріал, який подається, не відповідає заявленій темі лекції, увага студентів одразу втрачається.

3) Максимальний обсяг інформації пов'язаний з її дозуванням і базується на тому, що повинен містити необхідну кількість інформації;

- повідомлення не повинно містити більше за необхідну кількість інформації (Grice, 1975).

У певних сферах реальної вербальної комунікації інформація не завжди доноситься, оскільки мовець не завжди може керувати процесом обміну інформацією під час дискусії. За деяких обставин інформації буває недостатньо, а за інших - її надлишок. В основі цієї ідеї лежить теза про те, що оратор повинен намагатися надати достатню кількість інформації для досягнення максимальної ефективності комунікації.

Звичайно, це не є абсолютним і може бути порушеним, але це призведе до проблем у комунікації. Якщо порушується перший принцип, адресант може не створити бажаного враження про адресата, оскільки не надав вичерпного переліку інформації. Якщо порушується другий принцип, ситуація матиме негативні наслідки, оскільки мовець може мимоволі заплутати, ввести в оману або відволікти слухача від основного питання.

У своїй дисертації "Медіа – це повідомлення: Техніки ввічливості в чоловічих і жіночих повідомленнях голосової пошти" П. Гоббс задокументував ці явища (2003). Дослідник вивчав, як на небажання клієнта працювати з фірмою може вплинути звичка надавати більше інформації, ніж потрібно. Секретар, наприклад, не повинен відповідати на запитання про місцезнаходження керівника, кажучи, що він п'є каву, йде на обідню перерву, розмовляє з іншим клієнтом або що місцезнаходження керівника невідоме. Краще обмежитися короткими відповідями, що підвищить рівень професіоналізму організації в очах клієнта (Hobbs 2003, с. 252).

Максимізація способу дії передбачає аналіз способу передачі інформації. Загальне формулювання цього аспекту виглядає наступним чином: "Говори чітко". Додатковими постулатами максими є

- уникай двозначності;
 - будьте лаконічними;
- структуруй своє висловлювання.

У вербальній комунікації порушення балансу між відомим і невідомим може призвести до складних або двозначних висловлювань. Використання мови, яку адресат не розуміє, двозначність висловлювання та його розуміння іншою людиною - все це може поставити під загрозу цілісність комунікації. під однією загальною фразою.

Ці максими не мають нічого спільного з граматиною, а радше з ефективним використанням часу та мовних ресурсів (Grice 1975, р. 55). Слід підкреслити, що вищезгадані максими зосереджені на ефективності, раціональності, обґрунтованості та логічності висловлювання, але не беруть до уваги експресивність висловлювання і, в більшості випадків, стосуються

ділового, а не звичайного спілкування. Таким чином, максими Г. Грайса надають детальний опис загальноновизнаного феномену ввічливості, який визначається соціально нейтральним комплексом вербальної комунікації, що намагається запобігти невиправданим відхиленням (Гоббс, 2003).

1.2. Теорія ввічливості в англійській мові

Теорія ввічливості в англійській мові зосереджена на підтримці позитивної соціальної взаємодії за допомогою стратегічного використання мови, враховуючи такі фактори, як збереження обличчя, повага та пом'якшення потенційних загроз для самооцінки. Вона досліджує, як люди балансують між потребою самовираження і бажанням підтримувати соціальну гармонію та уникати загрозливих для себе вчинків. Теорія ввічливості пояснює, як люди використовують мову, щоб виявити ввічливість і підтримувати соціальні стосунки. Теорія ввічливості припускає, що люди використовують різні лінгвістичні стратегії, щоб орієнтуватися в соціальній взаємодії, враховуючи обличчя, яке є їхнім публічним іміджем (Brown, Levinson, 1987).

Позитивна ввічливість передбачає демонстрацію дружелюбності та солідарності, тоді як негативна ввічливість використовує непряму мову, щоб уникнути нав'язування іншим. За допомогою стратегій ввічливості можна пом'якшити дії, що загрожують особі, а сприйняття ввічливості часто варіюється в різних культурах, впливаючи на норми спілкування. Теорія допомагає пояснити складні способи, якими люди керують соціальними відносинами за допомогою мови.

Носії англійської мови мають специфічну культурну спадщину та цінності, які використовуються в усіх сферах життя. Зарубіжні вчені присвятили низку досліджень питанням мовного етикету та культури спілкування.

В англійській мовній культурі ввічливість і хороші манери високо цінуються, тому носії мови використовують різні стратегії ввічливості, щоб показати

повагу і підтримувати коректні соціальні відносини. Крім того, англійці часто використовують непряму мову і пом'якшувальні вирази, щоб пом'якшити загрозливі дії, такі як вибачення або прохання. Наприклад, замість того, щоб сказати "ви не праві", англієць може сказати "I'm not sure I agree with you" ("я не впевнений, що згоден з вами"). Загалом, ввічливість є важливим аспектом англійської культури і розглядається як спосіб підтримання соціальної гармонії та прояву поваги до інших. Але не всі вчені та дослідники цієї теорії згодні з манерністю та ввічливістю носіїв англійської.

В своїй роботі Стюарт зазначив: "Британську англійську, як правило, представляють як культуру, в основі якої лежить уникнення, негативного орієнтиру" (Stewart 2015, с. 117). Британська культура, яку часто описують як культуру негативної ввічливості (Brown, Levinson, 1987), є культурою, яка зацікавлена в тому, щоб іншій людині не заважали. Це означає, що один поважає бажання іншого не нав'язуватися. Теорія ввічливості в англійській мові акцентує на стратегічному використанні мови для підтримки позитивної соціальної взаємодії, враховуючи обличчя, повагу та уникнення загроз для самооцінки. Зважаючи на це, можна сказати, що кожна культура має свої унікальні особливості в управлінні ввічливістю. Наприклад, українці можуть використовувати інші способи виявлення ввічливості, що відображає їхні унікальні цінності та підходи до спілкування.

Це свідчить про те, що теорія ввічливості не лише допомагає розуміти, як мова використовується для підтримки соціальних відносин, але й вказує на те, як культурні контексти впливають на ці комунікаційні стратегії. Таке розуміння допомагає підвищити ефективність спілкування в різних культурних середовищах і сприяє розвитку міжкультурної грамотності.

Теорія визначає позитивну та негативну ввічливість як ключові стратегії, а також пом'якшення загрозливих дій. Вона враховує культурні впливи і підкреслює важливість мовних стратегій у формуванні ефективних комунікаційних відносин. Українці та носії англійської використовують власні культурні норми у взаємодії, англійці часто акцентують на уникненні та негативно орієнтованій ввічливості.

1.3. Теорія ввічливості в українській мові

Теорія ввічливості в українській мові зосереджується на стратегічному використанні мови для підтримки позитивної соціальної взаємодії. Вона включає міркування про збереження обличчя, повагу та уникнення потенційних загроз власній самооцінці.

Реалізацію теорії ввічливості можна спостерігати в українській культурі, де ввічливість і повага до соціального порядку високо цінуються. Українці часто використовують різноманітні стратегії ввічливості, щоб продемонструвати повагу та підтримувати гармонійні стосунки, особливо в офіційних ситуаціях.

Теорія досліджує, як люди балансують між потребою самовираження та бажанням підтримувати соціальну гармонію, беручи до уваги культурні норми та мовні стратегії, характерні для українських комунікативних патернів. Теорія ввічливості в українській мові, на яку впливають культурні та соціальні чинники, підкреслює важливість мовних стратегій у формуванні позитивних міжособистісних стосунків. Вона передбачає ретельне обговорення обличчя, де люди прагнуть зберегти свою соціальну цілісність та цілісність інших за допомогою використання мови. Такі стратегії, як позитивна і негативна ввічливість, а також пом'якшення загрозливих для обличчя дій, відіграють важливу роль у формуванні комунікації в українському контексті. Теорія підкреслює динамічний характер ввічливості, визнаючи роль культурних норм та індивідуальних уподобань у формуванні комунікативної поведінки.

В Україні народ створив власну систему формул ввічливості у мовленнєвій взаємодії, які відомі й використовуються з давніх часів. Культурологічні та лінгвістичні аспекти українського мовного етикету стали предметом наукової інтерпретації з другої половини ХХ століття. Вони відобразились у працях таких українських учених, як: М. Білоус «Український мовленнєвий етикет», С. Богдан «Мовний етикет українців:

традиції і сучасність» (66), М. Стельмаховича «Український мовленнєвий етикет», Я. Радевича-Винницького «Етикет і культура спілкування» (67) тощо.

Протягом історії ввічливість визначалася по-різному. Гуманітарні науки ХХ століття почали розглядати цю ідею як лінію вербальної та невербальної поведінки, спрямовану на створення позитивного тону спілкування та запобігання конфронтації. Проте, незважаючи на критику, ідея П. Брауна та С. Левінсона була і залишається теоретичним підґрунтям для численних досліджень. Хоча поняття ввічливості має загальне універсальне розуміння, кожна культура і нація трактує його по-своєму (Човганюк 2013, С. 277-282).

Отже, теорія ввічливості в українській мові визначає стратегії використання мови для підтримки позитивної соціальної взаємодії. Дослідження цієї теорії враховує культурні впливи та розглядає важливість мовних стратегій у формуванні позитивних міжособистісних стосунків в українському контексті. Українці використовують власні формули ввічливості, які вивчаються в наукових працях вчених. Загалом, теорія сприяє ефективній комунікації та розвитку позитивних міжособистісних відносин в українському суспільстві.

Висновок до Першого Розділу

Порівняльний аспект теорії ввічливості дає змогу дослідити відмінності та подібності у використанні мовного механізму ввічливості в різних культурах, включно з англійською та українською. Теорія ввічливості, запропонована Пенелопою Браун і Стівеном Левінсоном, фокусується на різноманітних стратегіях підтримання обличчя у спілкуванні, що варіюються в різних культурних контекстах.

Із соціального погляду ввічливість розглядають як інструмент для підтримання гармонії у стосунках та уникнення конфліктів. Наприклад, в англійських контекстах ввічливість часто спрямована на підтримання особистих кордонів та уникнення надто прямих висловлювань, що дає змогу зберегти позитивний імідж (позитивне обличчя) як для того, хто говорить, так

і для того, хто слухає. В україномовному дискурсі соціальна ввічливість тісно пов'язана з комунікативною відвертістю та персоналізацією, де важливу роль відіграють взаємна довіра та прихильність.

З точки зору лінгвістики, у різних культурах існують різні мовні механізми вираження ввічливості. Наприклад, в англійській мові є умовні форми ("Не могли б ви... , "Не могли б ви..."), активно використовуються пасивні конструкції або елементи, що послаблюють певний характер речень ("Would you...", "I suppose") в англійській мові. В українській мові часто використовуються прямі ввічливі форми, але в рамках культурних норм вони можуть бути менш відстороненими, що підкреслюють особистий контакт та емоційну близькість.

Порівняльний підхід показує, що в різних культурах і мовах існують свої способи досягнення мети ввічливості. Наприклад, у західних культурах більше значення має негативна ввічливість. Це виражається у формальній та стриманій мові. В українській культурі більш поширена і прийнята позитивна ввічливість, яка спрямована на встановлення близьких і теплих стосунків.

Це порівняння підкреслює важливість розуміння культурних відмінностей у комунікативних стратегіях ввічливості для успішної міжкультурної взаємодії. Міжкультурна комунікативна компетенція передбачає здатність правильно інтерпретувати форми ввічливості й адаптувати їх до конкретного культурного контексту. Це особливо важливо в сучасному світі, де глобалізація та культурний обмін посилюють міжкультурні контакти.

Теорія ввічливості в англійській та українській мовах підкреслює важливість розуміння мовних стратегій і культурного контексту для ефективною комунікації. Вона показує, як мовні норми, традиції та культурні цінності впливають на те, як ми підтримуємо соціальні стосунки. Таке розуміння сприяє розвитку міжкультурної грамотності та дає змогу ефективно спілкуватися в різних культурних середовищах. Теорія ввічливості не лише пояснює, як мова впливає на міжособистісні стосунки, а й розширює

наше розуміння комунікації, що особливо важливо в сучасному світі глобалізації та культурного обміну.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНИХ ДИСКУРСАХ

2.1. Англомовні засоби вербалізації ввічливості

Теорія ввічливості в англійській мові вивчає лінгвістичні стратегії та поведінку, що використовуються людьми для підтримки позитивної соціальної взаємодії. Розроблена соціолінгвістами Пенелопою Браун і Стівеном Левінсоном, теорія стверджує, що люди здійснюють дії, які загрожують їхньому обличчю, де "обличчя" означає позитивну соціальну цінність людини і бажання, щоб її поважали і цінували. Стратегії ввічливості використовуються для пом'якшення потенційних загроз для обличчя та підтримки гармонії у спілкуванні. Розрізняють два основних типи обличчя: позитивне (бажання подобатися і бути схваленим) і негативне (прагнення до автономії і свободи від нав'язування). Теорія ввічливості окреслює різні стратегії, такі як "лисий на виду", позитивна ввічливість і негативна ввічливість, які люди використовують залежно від контексту, стосунків і культурних норм для подолання загрозових для обличчя ситуацій (Brown, Levinson, 1987).

Стратегії ввічливості в англійській мові передбачають використання мови для підтримання соціальної гармонії та прояву поваги до інших. Ці стратегії є важливими для ефективного спілкування та побудови позитивних стосунків (Stewart 2015, с. 117). Використовуючи відповідну мову, ми можемо не лише ефективно донести своє повідомлення, але й виявити повагу до слухача. Це сприяє створенню позитивної та приємної атмосфери, заохоченню до відкритого спілкування та формуванню почуття взаєморозуміння й довіри:

1. Використання ввічливих слів

- Використання таких слів, як "будь ласка", "дякую" і "вибачте", щоб висловити ввічливість і показати увагу.

Приклад: *"Could you please pass me the salt? Thank you"* (71).

Переклад: "Не могли б ви передати мені сіль? Дякую".

2. Пом'якшення прохань: .

- Пом'якшення тону прохання, щоб воно звучало менш прямолінійно чи нав'язливо.

Приклад: *"I was wondering if you could possibly help me with this."*

Переклад: "Я хотів запитати, чи не могли б ви мені допомогти з цим".

3. Обмеження:

- Додавання уточнень до тверджень, щоб зробити їх менш напористими і більш відкритими для переговорів.

Приклад: *"Perhaps we could consider another approach."*

Переклад: "Можливо, ми могли б розглянути інший підхід".

4. Вибачення:

- Вибачення, навіть якщо це не є необхідним, за будь-які незручності або нав'язування.

Приклад: *"I'm sorry to bother you, but could I ask for your assistance?"*

Переклад: "Вибачте, що турбую вас, але чи можу я попросити вас про допомогу?"

5. Непряма мова

- Використання непрямой мови, щоб передати повідомлення в більш тактовний спосіб.

Приклад: *"I don't suppose you could lend me a hand, could you?"*

Переклад: "Я не думаю, що ви могли б простягнути мені руку допомоги, чи не так?"

6. Позитивна ввічливість: .

- Зосередження на спільних інтересах, підкреслення спільних позицій або похвала для створення позитивної атмосфери.

Приклад: *"I really appreciate your expertise in this matter"* (71).

Переклад: "Я дуже ціную ваш досвід у цьому питанні".

7. Негативна ввічливість: .

- Бути уважним, визнаючи свободу іншої людини або зводячи до мінімуму нав'язування прохання.

Приклад: *"I know you're busy, but if you have a moment, could we discuss this?"* (73).

Переклад: "Я знаю, що ви зайняті, але якщо у вас є хвилинка, ми могли б обговорити це?"

8. Формальне звертання: Офіційне звертання .

- Використання офіційних назв і форм звертання, особливо в професійному чи незнайомому середовищі.

Приклад: *"Mr. Smith, could I have a moment of your time?"*

Переклад: "Пане Сміт, чи можу я забрати у вас хвилинку вашого часу?"

9. Подяка: .

- Висловлювати подяку не лише після надання послуги, але й під час і до неї, щоб показати постійну вдячність.

Приклад *"Thanks so much for considering my proposal."* (70).

Переклад: "Дуже дякую за розгляд моєї пропозиції".

10. Ввічливі відмови:

- Відмова або незгода у спосіб, який мінімізує образу.

Приклад: *"I appreciate the invitation, but unfortunately, I won't be able to attend."*

Переклад: "Я вдячний за запрошення, але, на жаль, я не зможу бути присутнім".

11. Вживання Звертань та Титулів:

- В англійській мові стратегії ввічливості також включають вживання звертань та титулів для виявлення поваги. Наприклад, вживання "Mr." чи "Ms." перед прізвищем або вживання титулів, таких як "Doctor" чи "Professor," є способом вираження ввічливості (71).

12. Вживання Політесованих Запитань та Висловлювань:

- Запитання, висловлювання та пропозиції формуються так, щоб бути менш прямими та більш ввічливими. Наприклад, використання "Could you please" замість "Give me" додає елемент ввічливості до запитань чи прохань.

13. Використання Закликів та Виразів Співчуття:

- Вживання закликів, таких як "*Please*" або "*Kindly*," або виразів співчуття, додає до мовлення елемент ввічливості. Наприклад, "*Please take your time*" або "*I'm sorry for your loss*" виявляють турботу та повагу (70).

Ці стратегії взаємодіють, створюючи атмосферу взаєморозуміння та поваги в англійському діалогічному дискурсі, що сприяє ефективному спілкуванню та позитивним міжособистісним відносинам.

Ефективність цих стратегій може варіюватися залежно від культурних норм, стосунків між співрозмовниками та контексту розмови. Важливо пам'ятати про ці фактори, щоб спілкуватися шанобливо й ефективно.

2.2. Україномовні засоби вербалізації ввічливості

Теорія ввічливості в українській мові ґрунтується на принципах поваги, уваги та щирої зацікавленості в добробуті інших людей. Ввічливість проявляється у використанні відповідних форм звертання, висловленні подяки, уникненні дій чи слів, які можуть когось образити або поставити в незручне становище. В українському суспільстві дуже важливо враховувати аспекти соціальної структури та ієрархії. Люди виявляють ввічливість не лише через форми звертання, але й шляхом дотримання невербальних норм, таких як жести, погляд та вираз обличчя (Човганюк, 2014).

Українська ввічливість також пов'язана із поняттям "колективізму". Особисті інтереси можуть підпорядковуватися інтересам групи чи суспільства. Це може виявлятися у спільних діях та уникненні висловлення індивідуальних думок, які можуть порушити гармонію в колективі. До ввічливості також часто включається розуміння інших культурних особливостей та традицій. Виявлення поваги до різниці і розмаїття може виявитися через уважне ставлення до традицій, звичаїв та мовних особливостей інших осіб. Важливим елементом української ввічливості є також уникнення конфліктів та негативних ситуацій. Люди часто стараються уникати прямого конфронтаційного спілкування, намагаючись зберегти

позитивний тон і уникнути можливих образливих ситуацій (Човгонюк 2013, С.277-282).

Вербалізація теорії ввічливості в українській мові відображає глибоко укорінені соціокультурні цінності та стратегії, спрямовані на створення сприятливого та гармонійного спілкування в різноманітних соціальних контекстах. Головна мета ввічливості в українській мові - сприяти гармонійним і шанобливим стосункам між окремими людьми та в суспільстві загалом. Нижче подано деякі загальні стратегії вербалізації ввічливості в українській мові:

1. Вживання Ввічливих Слів:

- Використання ввічливих слів, таких як "будь ласка", "дякую", "прошу", для вираження поваги та ввічливості.

Приклад: "Будь ласка, передайте мені сіль. Дякую."

2. Згладжування Прохань:

- Згладження тону прохань, щоб вони звучали менш прямолінійно та не такими вимагаючими.

Приклад: "Можливо, ви зможете мені допомогти?"

3. Використання М'яких Заяв:

- Додавання уточнень до заяв для зменшення їхньої категоричності та зроблення їх більш відкритими для обговорення.

Приклад: "Можливо, ми могли б розглянути інший підхід."

4. Вибачення:

- Вибачення, навіть якщо це не є строго необхідним, для визнання будь-якої непорозуміння чи турботи.

Приклад: "Вибачте за те, що турбую, але чи можна мені задати питання?"

5. Хеджування:

- Додавання обставинників чи зменшених висловлювань для зменшення стверджуваності заяв.

Приклад: "Можливо, це не так важливо, але..."

6. Позитивна Ввічливість:

- Акцент на спільних інтересах, підкреслення спільних поглядів або висловлення подяки для створення позитивної атмосфери.

Приклад: "Я високо ціную вашу експертизу в цьому питанні."

7. Негативна Ввічливість:

- Подання запитань чи прохань таким чином, щоб найменше турбувати чи залишити свободу вибору.

Приклад: "Я розумію, що ви маєте багато справ, але можливо, у вас є хвилинка?"

8. Формальне Звертання:

- Використання формальних титулів та форм звертання, особливо в професійних чи невідомих ситуаціях.

Приклад: "Шановний пане Іванове, чи можна деякий час поговорити?"

9. Вживання Титулів та Професійних Звань:

- Подібно до англійської мови, вживання титулів, таких як "пан" чи "пані," або звертань до професійних звань, може виявляти повагу до співрозмовника.

10. Вживання Закликів до Співпраці:

- Висловлювання запитань чи прохань у формі спільної дії, таких як "Давайте разом вирішимо це" або "Можемо разом подумати," може створювати атмосферу співпраці та взаєморозуміння.

Ці стратегії можуть бути ефективними в залежності від культурних норм, стосунків між співрозмовниками та контексту розмови. Вони спільно допомагають виявити ввічливість в українському діалогічному дискурсі, сприяючи позитивній взаємодії та створенню сприятливого клімату спілкування. Важливо бути уважним до цих факторів для ефективної та поважної комунікації.

2.3 Порівняння засобів вербалізації теорії ввічливості в англійській та українській мовах

Теорія вербалізації стратегії ввічливості в англomовному та україномовному діалогічному дискурсі базується на розумінні того, як мовні засоби використовуються для вираження поваги, уважності та додержання соціокультурних норм. Деякі ключові теоретичні підходи до цього питання включають:

1. Теорія Ввічливості:

- Розроблена Грісом, теорія ввічливості стверджує, що люди використовують мовні засоби для зменшення конфліктів та забезпечення гладкої комунікації. Вона визначає стратегії ввічливості як позитивну (наприклад, вибачення) і негативну (наприклад, вираження вдячності) ввічливість (Grice 1975, p. 47).

2. Теорія Звертань:

- Стенлі Остін та Джон Серл у цій теорії вивчають акти мовлення як засіб взаємодії між співрозмовниками. Звертання та вживання мовленнєвих актів, які виражають ввічливість, є ключовими аспектами комунікації (Barbero, 2023).

3. Феномен ввічливості:

- Теорія визначає політенес як засіб уникнення висловлення агресії в комунікативній поведінці.

4. Теорія “Загроза обличчю” :

- Теорія, що досліджує вживання засобів м'якої мови для подолання можливих непорозумінь або конфліктів в комунікації (Leech, 1983, p.69).

5. Теорія Вибачення:

- Вивчає вживання мовних актів вибачення в контексті ввічливості та врегулювання конфліктів.

Ці теорії допомагають розуміти, які лінгвістичні засоби використовуються в англійському та українському діалогічному дискурсі для вираження ввічливості, а також як соціокультурні аспекти впливають на ці засоби.

Порівняння вербалізації стратегій ввічливості в англійському та українському діалогічному дискурсі може базуватися на різних теоретичних

підходах до ввічливості та вивчення специфічних лінгвістичних рис кожної мови. Ось кілька аспектів для порівняння:

1. Культурні Різниці у підході до реалізації Ввічливості

- Порівняння може включати аналіз культурних відмінностей, оскільки вони впливають на те, як ввічливість розуміється та виражається. Наприклад, в англійському дискурсі можуть бути важливі аспекти спілкування, тоді як українська мовна традиція може бути більш експліцитною.

Англійська Мова

1. Непрямість та Імпліцитність:

- Англійська мова часто характеризується непрямістю і імпліцитністю, що відображає культурну тенденцію до уникнення конфліктів та збереження обличчя співрозмовника.

- Наприклад, замість прямого відмовлення, можуть використовуватися фрази типу *"I'll think about it"* або *"I'm not sure if that's possible right now"*, що дозволяє уникнути категоричного "ні".

2. Індивідуалізм та Особиста Простір:

- Культура англійських країн, особливо США та Великобританії, значною мірою орієнтована на індивідуалізм і повагу до особистого простору та автономії. Це відображається в ввічливих конструкціях, які часто містять умовні форми та вибачення перед запитом чи критикою.

Українська Мова

1. Експліцитність та Прямолінійність:

- В українській культурі більше схильні до експліцитного вираження думок і емоцій. Це відображається у використанні прямих висловлювань і чітких формулювань.

- Наприклад, замість евфемізмів часто використовуються прямі формулювання, що можуть здаватися менш пом'якшеними порівняно з англійськими.

2. Колективізм та Соціальні Зв'язки:

- Українська культура значною мірою орієнтована на колективізм і важливість соціальних зв'язків та спільнот.

- Це відображається в мові через часте використання форм звертання, що підкреслюють взаємну повагу і соціальну гармонію.

2. Вживання Займенників та Звертань

- Аналіз вживання формальних та неформальних звертань, а також особливостей вживання займенників, може виявити різниці в стратегіях ввічливості між двома мовами.

Англійська Мова

1. Займенники:

- Використання особових займенників здебільшого не змінюється в залежності від формальності ситуації. Займенники "you", "I", "we" використовуються як у формальних, так і у неформальних контекстах:

- "You": Клариса могла сказати: "*You need to understand the mind of the killer,*" що підкреслює важливість спілкування про розуміння злочинця.

- "I": Клариса могла виразити свої почуття, кажучи: "*I feel like we're getting closer to the truth,*" що демонструє її емоційний стан.

- "We": У сценах з колегами Клариса могла б сказати: "*We must work together to solve this case,*" що показує командну роботу. ('The Silence of the Lamb' 1994).

У формальних ситуаціях більше уваги приділяється структурі речення та використанню ввічливих конструкцій, ніж змінам у займенниках.

2. Форми звертання:

- У формальних ситуаціях використовуються титули та прізвища (*Mr., Mrs., Dr., Professor Smith*).

- У неформальних ситуаціях частіше використовуються імена ("*John*", "*Mary*") або навіть прізвиська.

Українська Мова

1. Займенники:

- В українській мові існує чітка різниця між формальними ("Ви") та неформальними ("ти") формами звертання. Використання "Ви" підкреслює повагу і є стандартом у формальних та професійних ситуаціях, тоді як "ти" використовується в особистих або неформальних контекстах.

2. Форми звертання:

- У формальних ситуаціях часто використовуються шанобливі звертання (*пан, пані, пане професоре, пане директоре*).

- В неформальних ситуаціях використовуються імена або зменшувально-пестливі форми імен (*Олександр, Сашико, Наталочко*).

Аналіз культурних відмінностей і вживання займенників та звертань у стратегіях ввічливості показує, як різні мовні та культурні традиції впливають на комунікацію.

3. Формальні та Неформальні Ситуації:

- Вивчення того, як стратегії ввічливості змінюються в залежності від формальності ситуації, може привести до порівняння між англійською та українською мовами. В залежності від формальності ситуації є важливим аспектом міжкультурної комунікації. Розглянемо, як ці стратегії відрізняються в англійській та українській мовах у формальних та неформальних ситуаціях (Watts, 2003).

а) Формальні Ситуації

Англійська Мова

1. Форми звертання:

- Використання титулів (*Mr., Mrs., Dr., Professor*) та прізвищ.
- Формальні привітання ("*Good morning*", "*How do you do?*").
- Уникнення сленгу та розмовних виразів.

1. Використання умовних форм:

- Переважання умовного способу для вираження ввічливості ("*Could you please...*", "*Would you mind if...*").
- Використання пасивних конструкцій для пом'якшення вимог або вказівок ("*It would be appreciated if...*", "*You are kindly requested to...*").

3. Структура мовлення:

- Строга структурованість листів, есе, офіційних документів.
- Використання формальних завершальних фраз ("*Sincerely*", "*Yours faithfully*").

Українська Мова

1. Форми звертання:

- Використання шанобливих форм звертання (*пане, пані, пане професоре*).

- Формальні привітання ("*Доброго дня*", "*Добрий вечір*").

- Звертання на "*Ви*".

2. Використання умовних форм:

- Умовні способи для вираження ввічливих прохань ("*Чи могли б Ви...*", "*Будь ласка, чи не могли б Ви...*").

- Формальні конструкції для запитів і прохань ("*Прошу Вас...*", "*Звертаюсь до Вас з проханням...*").

б) Неформальні Ситуації

Англійська Мова

1. Форми звертання:

- Використання імен без титулів.
- Привітання на кшталт "*Hi*", "*Hello*", "*Hey*".
- Використання сленгу та розмовних виразів.

2. Структура мовлення:

- Вільна структура повідомлень, SMS, листів електронної пошти.
- Використання скорочень і аббревіатур ("*LOL*", "*BRB*").

3. Використання умовних форм:

- Менше умовних конструкцій, більш прямі прохання ("*Can you...*", "*Please...*").

Українська Мова

1. Форми звертання:

- Використання імен або пестливих форм імен.
- Привітання на кштал "*Привіт*", "*Вітаннячка*".
- Звертання на "*ти*".

- Використання умовних форм:
- Прямі прохання без умовних конструкцій ("*Зробиш?*", "*Допоможеш?*").

Стратегії ввічливості значно змінюються в залежності від формальності/неформальності комунікативної ситуації як в англійській, так і в українській мовах. У формальних ситуаціях обидві мови демонструють високий рівень структурованості та використання умовних форм для вираження ввічливості. У неформальних ситуаціях відбувається перехід до більш простих і розмовних форм, зменшується використання умовних конструкцій, з'являються сленг і скорочення. Таким чином, аналіз ввічливості в контексті формальності допомагає краще зрозуміти культурні та мовні особливості кожної мови.

4. Вживання Теорії "Загроза обличчю":

- Дослідження теорії ФТА та м'якості мовлення в обох мовах може показати, як вони використовуються для досягнення ввічливості в комунікації.

Теорія ФТА (A face-threatening act) та концепт "м'якості мовлення" (mitigation) є важливими елементами аналізу стратегій ввічливості. Вони допомагають зрозуміти, як люди використовують мову для пом'якшення потенційних загроз обличчю співрозмовника і для підтримання соціальної гармонії. Розглянемо, як ці концепти використовуються в англійській та українській мовах для досягнення ввічливості (Leech 1983, p. 69).

Теорія базується на поняттях "позитивного" та "негативного" обличчя:

- Позитивне обличчя: бажання бути прийнятим і схваленим іншими.
- Негативне обличчя: бажання уникнути нав'язування і мати свободу дій.

Вживання в Англійській Мові

1. Позитивна ввічливість:

- Використання компліментів та виразів солідарності ("*You did a great job!*", "*We're so lucky to have you.*").

- Інклюзивні вислови (*"Let's work on this together."*, *"We should consider..."*).

2. Негативна ввічливість:

- Умовні форми і пасивні конструкції (*"Could you please..."*, *"Would it be possible if..."*).

- Висловлення невпевненості (*"I was wondering if you could..."*, *"Perhaps you might..."*).

Вживання в Українській Мові

1. Позитивна ввічливість:

- Використання виразів підтримки та схвалення (*"Ви чудово впоралися!"*, *"Дякую, що Ви це зробили."*).

- Використання зменшувально-пестливих форм імен та епітетів (*"Дорогий друже"*, *"Шановна колего"*).

2. Негативна ввічливість:

- Умовні форми і ввічливі запити (*"Чи не могли б Ви..."*, *"Будь ласка, скажіть..."*).

- Використання формальних звертань і виразів невпевненості (*"Я б хотів запитати, чи..."*, *"Можливо, Ви змогли б..."*).

М'якість Мовлення (Mitigation)

Вживання в Англійській Мові

1. Пом'якшення критики:

- Використання евфемізмів (*"It's not quite right"* замість *"It's wrong"*).

- Додавання пом'якшувальних фраз (*"I think maybe we could..."*, *"It seems that..."*).

2. Вираз запитів:

- Використання умовного способу та вибачень (*"I'm sorry, but could you...?"*, *"If it's not too much trouble..."*) (71).

Вживання в Українській Мові

1. Пом'якшення критики:

- Використання менш жорстких формулювань (*"Можливо, варто було б..."* замість *"Це неправильно"*; *"Мені здається, що..."*).

2. Вираз запитів:

- Використання вибачень і умовних конструкцій ("*Вибачте, чи не могли б Ви...?*", "*Якщо це не важко...*").

В англійській мові частіше використовуються умовні форми та пасивні конструкції, тоді як в українській мові значну роль відіграють шанобливі форми звертання і вибачення. В обох мовах стратегія м'якості мовлення важлива для пом'якшення критики та вираження запитів, що допомагає уникнути загроз обличчю співрозмовника і підтримує позитивні стосунки між комунікантами.

5. Вживання Вибачення та Подяки:

- Дослідження вживання вибачення та подяки в англійському та українському може розкрити, як ці мови виражають повагу та ввічливість у відповідних ситуаціях.

Врахування цих аспектів та теоретичних підходів допоможе розібратися в вербалізації стратегій ввічливості в англійському та україномовному діалогічному дискурсі.

Засоби вербалізації стратегії ввічливості можуть відрізнитися в англійському та українському діалогічному дискурсі через культурні відмінності та мовні особливості :

1. Використання відповідних форм привітання:

- "*Hello,*" "*Hi,*" "*Good morning,*" "*Good afternoon*" (72).

2. Вживання виразів подяки:

- "*Thank you,*" "*Thanks a lot,*" "*I appreciate it.*" (71).

3. Використання виразів прохання:

- "*Could you please...*," "*Would you mind...*," "*I was wondering if you could...*"

4. Використання ввічливих форм "Ви" та "Ваш" (в англійській це відображається за допомогою "you" та "your"):

- "*How can I assist you?*" "*Is there anything else I can do for you?*"

5. Використання виразів співчуття та розуміння:

- "*I'm sorry to hear that,*" "*I understand how you feel*" (70).

Ці засоби допомагають встановити позитивний та ввічливий тон у діалозі як в англійській, так і в українській мові. Однак важливо враховувати, що рівень ввічливості може варіюватися в залежності від контексту та відносин між співрозмовниками.

Засоби вербалізації стратегій ввічливості в англійському та українському діалогічному дискурсі можуть відрізнятися через відмінності в мовних нормах. Ввічливість у спілкуванні передбачає використання мови для підтримання соціальної гармонії та прояву поваги до інших.

1. Прямота:

- Англійська мова має тенденцію надавати перевагу непрямій формі ввічливості, використовуючи різні мовні засоби для пом'якшення висловлювань.

- Українська мова з її формальними/неформальними займенниками та специфічними ввічливими формами може закладати ввічливість у мовну структуру.

- *“Could you possibly send me the report by tomorrow, if it's not too much trouble?”*

- *“Could you please pass me this document?”*

2. Культурні нюанси

- Ввічливість перебуває під культурним впливом, і обидві мови відображають культурні норми у своїх стратегіях ввічливості.

- Соціальна ієрархія та формальності в українській мові можуть бути більш чітко закріплені в мові, ніж в англійській.

- *“Could you pass me the salt, please?”*

- *“Let's get started, everyone. Any questions, just jump in.”*

3. Вираження вдячності

- Хоча обидві мови виражають подяку, конкретні фрази та частота їхнього вживання можуть відрізнятися, що відображає культурні норми щодо висловлення вдячності.

- *“Thank you so much.”*

- *“Your attention to detail on this project made a significant difference.”*
- *“I really appreciate your help.”*
- *“I’m grateful for your support.”*
- *“I so grateful that you agreed to help.”*

Висновок до Другого Розділу

Стратегії ввічливості в англійському та українському діалогічному дискурсі передбачають поєднання лінгвістичних особливостей та культурних нюансів. Обидві мови мають власні способи вираження ввічливості, які відображають соціальні норми та цінності відповідних культур. Важливо розуміти, що стратегії ввічливості варіюються залежно від контексту, стосунків між співрозмовниками та особистих уподобань. Така взаємодія створює атмосферу взаєморозуміння та поваги, що сприяє ефективній комунікації та добрим міжособистісним стосункам.

В англійському дискурсі ввічливість часто проявляється через непрямі вирази, зменшення категоричності та використання питальних форм для уникнення прямотинності. Такі мовні засоби, як використання модальних дієслів ("could", "would"), підкреслюють визнання права співрозмовника на вибір. Це також сприяє збереженню дистанції та виявленню поваги до особистого простору. Додатково, в англійській мові частими є стратегічні вибачення, звороти, що сигналізують про пом'якшення прохання або критики, а також використання похвал для створення позитивного емоційного фону бесіди. В українському дискурсі важливу роль відіграють форми звернення та повага до вікових чи соціальних статусів співрозмовників. Формули звернення «пане», «пані» або більш особисті форми, такі як ««шанований», часто використовуються для вираження поваги. Українська ввічливість більше акцентується на персоніфікованих відносинах, з меншим рівнем формальної дистанції порівняно з англійською мовою. Пряма мова, хоча іноді може здатися жорсткішою, є частиною комунікативного стилю, який часто відображає щирість та відкритість.

Важливість контексту також є ключовим фактором у розумінні стратегій ввічливості. У більш формальних ситуаціях і в англійському, і в українському дискурсах зазвичай використовуються більш ввічливі форми та звороти. Проте англійський дискурс часто характеризується більшим акцентом на уникненні конфліктних моментів через непряму мову, тоді як україномовний може бути більш прямим, але з акцентом на повагу через використання відповідних мовних норм.

Ефективність таких стратегій може варіюватися залежно від культурних норм, стосунків між співрозмовниками та контексту бесіди. Важливо враховувати ці чинники, щоб забезпечити шанобливе та ефективне спілкування. Ці стратегії включають у себе поєднання мовних особливостей і культурних нюансів. В обох мовах є свої способи вираження ввічливості, які відображають соціальні норми та цінності відповідних культур. Наприклад, в англійській мові ввічливість часто виражається через використання непрямих виразів і примирливих фраз, у той час як в українській мові важливу роль відіграють форми звернення та ввічливості.

Стратегії можуть відрізнятися залежно від контексту розмови, характеру стосунків між співрозмовниками та їхніх індивідуальних уподобань. Успішне застосування цих стратегій сприяє позитивній взаємодії та створенню сприятливого клімату спілкування. Таким чином, врахування культурних особливостей та контексту є ключовим для ефективної та поважної комунікації в обох мовах.

РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ТА КОМПАРАТИВНІСТЬ ТЕОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В ЛІТЕРАТУРІ ТА КІНЕМАТОГРАФІ

3.1. Порівняння теорії ввічливості в літературі та кінематографі

Вербалізація теорії ввічливості в літературі та медіа включає в себе використання мовлення, яке виражає стратегії ввічливості або поваги до співрозмовника. Це може бути виявлено через різні лінгвістичні засоби, такі як слова, фрази, конструкції речень, або жанрові особливості тексту. Нижче розглянемо, як теорія ввічливості може бути вербалізована в літературі та медіа:

1. Література:

Вербалізація теорії ввічливості в літературі означає вираження цих концепцій через словесний вираз, діалоги та мовні засоби в текстах творів. Ось кілька способів, як це може виявитися:

- Вживання ввічливої мови та фраз: Літературні твори можуть містити ввічливі вислови та фрази, які демонструють повагу персонажів один до одного. Наприклад, персонажі можуть використовувати формальні вирази чи слова подяки в розмовах.

- Висвітлення поважного ставлення: Автори можуть використовувати описи та коментарі для висвітлення поважного ставлення персонажів один до одного. Наприклад, описувати погляди, тон голосу чи жести, що вказують на повагу.

- Взаємодія з етичними та соціокультурними нормами: Літературні твори можуть розглядати та висвітлювати взаємодію персонажів із соціокультурними нормами, враховуючи аспекти ввічливості та етикету.

- Сцени переговорів та конфліктів: Літературні твори можуть включати сцени переговорів та конфліктів, де персонажі використовують стратегії ввічливості для досягнення своїх мет ці та вирішення суперечок.

- Внутрішні монологи та роздуми персонажів: Автори можуть використовувати внутрішні монологи та роздуми персонажів, де вони висловлюють свої думки та переживання, пов'язані з принципами ввічливості.

- Метафори та образи: Літературні твори можуть використовувати метафори та образи для вираження взаємодії персонажів та розкриття їхніх внутрішніх станів, пов'язаних із ввічливістю.

Ці елементи можуть додавати глибину та різноманіття в способи, якими автори виражають ввічливість у своїх творах, роблячи текст більш проникливим та виразним у передачі міжособистісних відносин.

2. Кінематограф:

Вербалізація теорії ввічливості в кінематографі означає вираження цих концепцій через мовлення, діалоги, та інші вербальні засоби у фільмах. Ось кілька способів, як це може виявитися:

- Вживання ввічливої мови: Персонажі можуть використовувати ввічливі вирази, такі як "будь ласка", "дякую", "вибачте" в різних ситуаціях, навіть коли діють у напруженому середовищі.

- Уникання агресивної мови в конфліктних сценах: В найбільш напружених моментах персонажі можуть обирати менш агресивні форми мовлення, намагаючись зменшити конфлікт та зберегти ввічливий тон.

- Висловлення поваги: Діалоги можуть містити висловлення поваги один до одного, визнання чужих досягнень або важливості думки іншої людини.

- Взаємодія із суспільством: Фільми можуть відображати взаємодію персонажів із суспільством, де вони враховують соціокультурні аспекти і стежать за ввічливими нормами та етикетом.

- Дипломатія в переговорах: Сцени переговорів можуть демонструвати стратегії дипломатії та ввічливості в спробі досягнення консенсусу та уникнення конфліктів.

- Звернення до аудиторії: Фільми можуть використовувати пряме звертання до глядачів або використовувати літературні засоби для того, щоб взаємодіяти з аудиторією та створювати враження поваги до їхнього інтелекту та почуттів.

Ці елементи можуть бути вбудовані в сценарії, діалоги, та режисерські рішення для створення фільмів, які не лише цікаві та захоплюючі, а й вражають ввічливістю та глибокiстю міжособистісних відносин.

3.2. Компаративний аспект вербалізації ввічливості в сучасній літературі

Теорія ввічливості є популярною темою в літературному дискурсі. У літературі автори часто використовують ввічливу або шанобливу мову, щоб передати особистість персонажа або відобразити культурні норми. Наприклад, персонаж, який часто використовує ввічливу мову, може сприйматися як добрий і уважний, тоді як неввічливий - як грубий або хамський. Крім того, літературні твори можуть використовувати ввічливість як інструмент соціального коментування чи критики. Наприклад, автор може використовувати ввічливу мову, щоб сатирично висміяти суспільні норми або підкреслити лицемірство певних персонажів чи інституцій. Загалом, використання ввічливості в літературі може дати уявлення про особистість персонажа, культурні норми та суспільні цінності, а також слугувати інструментом соціального коментування.

У літературі 21-го століття дослідження ввічливості часто відображає складнощі швидкозмінного глобалізованого світу, технологічний прогрес і зміни в соціальних нормах. У література продовжує залишатися дзеркалом, що відображає складність людських взаємин, а ввічливість слугує для авторів інструментом для дослідження суспільних очікувань, етичних дилем і тонкощів міжособистісних стосунків у світі, що стрімко змінюється.

Автори продовжують використовувати ввічливість або її відсутність для коментування різних аспектів життя суспільства, зокрема комунікації,

ідентичності та динаміки влади. Ось приклад з роману "Не відпускай мене" Кадзуо Ішігуро:

1. *"But then again I wonder if what we feel in our hearts today isn't like these raindrops still falling on us from the soaked leaves above, even though the sky itself long stopped raining. I'm wondering if without our memories, there's nothing for it but our love to fade and die"* (68).

"Але знову ж таки, мені цікаво, чи не схоже те, що ми відчуваємо в наших серцях сьогодні, на ці краплі дощу, які все ще падають на нас з мокрого листя вгорі, хоча саме небо вже давно перестало проливати дощ. Мені цікаво, чи без наших спогадів нічого не залишиться, окрім нашої любові, яка зів'яне і помре".

У "Ніколи не відпускай мене" Ішігуро делікатно досліджує теми кохання, ідентичності та етичних наслідків наукового прогресу. Герої роману часто будують свої стосунки з почуттям ввічливості, навіть перед обличчям тривожної реальності. Ввічливість стає механізмом подолання, способом орієнтуватися у світі, який кидає виклик традиційним уявленням про людяність.

Крім того, у 21 столітті зростає увага до різноманітних голосів і поглядів, що призвело до вивчення ввічливості в контексті культурних відмінностей, перехресності та соціальної справедливості. Такі письменники, як Чімаманда Нгозі Адічі, Зейді Сміт та Джумпа Лахірі заглиблюються в ці теми у своїх творах. Приклад з роману "Половина жовтого сонця" Чімаманди Нгозі Адічі:

2. *"There are some things that are so unforgivable that they make other things easily forgivable"* (54).

"Є речі, які настільки непрощенні, що роблять інші речі легко пробачними".

У романі Адічі ввічливість часто кидає виклик суворим реаліям війни та політичних потрясінь у Нігерії. Герої борються з наслідками своїх вчинків та наслідками руйнування суспільних норм.

Теорія ввічливості часто проявляється у шанобливому зображенні різних точок зору та використанні нюансованої мови. Наприклад, у романі "Американка" Чімаманди Нгозі Адічіє авторка застосовує делікатний підхід до складних питань раси та ідентичності. У розмовах персонажів Адічі обговорює ці делікатні теми тоном, який сприяє порозумінню, а не конфронтації, що відповідає принципам теорії ввічливості у спілкуванні.

У романі, обговорюючи расові та культурні відмінності, герої Адічі ведуть розмови, які відображають теорію ввічливості. Наприклад, головна героїня, Іфемелу, зберігає певний рівень поваги та емпатії, навіть коли висловлює свої думки про расу. Вона уникає використання образливих висловлювань і прагне навчати, а не ображати, що сприяє більш уважному та розуміючому тону оповіді.

1. *"Despite our differing viewpoints, let us engage in a dialogue that fosters mutual understanding."* (48)

"Незважаючи на наші різні точки зору, давайте вести діалог, який сприяє взаєморозумінню".

2. *"In her narrative, the author tactfully navigates the intricacies of cultural diversity."* (48)

"У своїй оповіді авторка тактовно маневрує хитросплетіннями культурного розмаїття".

3. *"The character's discourse is marked by a considerate tone, acknowledging the complexity of the issue without resorting to judgment."* (48)

"Дискурс персонажа відзначається делікатним тоном, визнанням складності питання, але без засудження".

4. *"Through subtle language choices, the writer maintains an atmosphere of respect, even when delving into controversial themes."* (48)

"Завдяки витонченому вибору мовних засобів письменник підтримує атмосферу поваги, навіть коли заглиблюється у суперечливі теми".

5. *"The novel gracefully addresses societal issues, choosing words that encourage reflection rather than confrontation."* (48)

"Роман витончено торкається суспільних проблем, обираючи слова, які спонукають до роздумів, а не до конфронтації".

У наведених фразах акцент зроблено на позитивній ввічливості. Позитивна ввічливість передбачає уважність, повагу та намагання встановити зв'язок або взаєморозуміння з іншими. Фрази підкреслюють використання делікатної мови, визнання різних точок зору і загальний тон, який сприяє розумінню і взаємоповазі. Позитивна ввічливість спрямована на утвердження спільної ідентичності та цінностей між комунікантами, навіть під час обговорення потенційно чутливих або суперечливих тем.

Голлі Блек відома своїми творами у жанрі фентезі, зокрема серією "Народ повітря". Хоча її романи можуть не зосереджуватися на повсякденній ввічливості, динаміка стосунків між персонажами часто передбачає різні ступені ввічливості:

Позитивна ввічливість:

1. *"Your magical prowess is truly extraordinary, and I am grateful for your willingness to share your insights with me."* (50)

"Ваші магічні здібності справді надзвичайні, і я вдячна за вашу готовність поділитися зі мною своїми знаннями".

2. *"I greatly admire your leadership in the Court, and I am honoured to be considered as part of your alliance."* (50)

"Я дуже захоплююся вашим лідерством у Суді, і для мене велика честь вважатися частиною вашого альянсу".

3. *"It's evident that your wisdom in navigating the politics of Elfhome is unparalleled, and I would be delighted to learn more from you."* (50)

"Очевидно, що ваша мудрість в управлінні політикою Ельфхейму не має собі рівних, і я була би рада дізнатися від вас більше".

Негативна ввічливість:

1. *"I hate to trouble you during these busy times, but could I possibly seek your guidance on the upcoming mission?"* (52)

"Я не хочу турбувати вас у цей зайнятий час, але чи не міг би я звернутися до вас за порадою щодо майбутньої місії?"

2. *"I understand that your schedule is demanding, but if it's not too much to ask, could you spare a moment to discuss our strategy?"* (51)

"Я розумію, що у вас щільний графік, але якщо я не прошу занадто багато, чи не могли б ви приділити нам хвилинку, щоб обговорити нашу стратегію?"

3. *"I don't wish to impose on your resources, but your expertise would be invaluable in deciphering this ancient enchantment."* (51)

"Я не хочу зазіхати на ваші ресурси, але ваш досвід був би неоціненним у розшифровці цього стародавнього закляття".

Ці висловлення намагаються вловити нюанси позитивної та негативної ввічливості в контексті фентезі Голлі Блек, де персонажі орієнтуються в альянсах, боротьбі за владу та магічних інтригах.

"Щигол" Донни Тартт - це роман, відомий своїм складним дослідженням мистецтва, втрати та людського стану. Взаємодія персонажів у романі містить приклади ввічливості, як позитивної, так і негативної.

Позитивна ввічливість у романі "Щигол":

1. *"Your interpretation of the painting is truly insightful, and I appreciate the way you have deepened my understanding of its meaning."* (69)

"Ваша інтерпретація картини справді прониклива, і я ціную те, як ви поглибили моє розуміння її значення".

2. *"I am honoured to be included in your circle of friends, and I appreciate the warmth and camaraderie you have shown me."* (69)

"Для мене велика честь бути включеним у ваше коло друзів, і я ціную теплоту і товариськість, які ви мені надали".

3. *"Your generosity in sharing your experiences has enriched my worldview, and I am grateful for the depth it has added to our conversations."* (69)

"Ваша щедрість, з якою ви ділилися своїм досвідом, збагатила мій світогляд, і я вдячний за глибину, яку вона додала нашим розмовам".

Негативна ввічливість у " Щигол":

1. *"I don't want to bother you, but if it's not too much to ask, could you help me with this case?"* (69)

"Не хочу вас турбувати, але якщо я не прошу занадто багато, чи не могли б ви допомогти мені з цією справою?"

2. *"I understand that you have your own commitments, but if it won't cause you any inconvenience, could we discuss our plans for the exhibition?"* (69)

"Я розумію, що у вас є свої зобов'язання, але якщо це не завдасть вам великих незручностей, чи не могли б ми обговорити наші плани щодо виставки?"

3. *"I don't want to invade your personal space, but I find your insights incredibly valuable and I wonder if we could talk about your experience further."* (69)

"Я не хочу втручатися у ваш особистий простір, але я вважаю ваші інсайти неймовірно цінними, і мені цікаво, чи могли б ми поговорити про ваш досвід далі".

Ці фрази мають на меті передати суть позитивної та негативної ввічливості у взаємодії персонажів у книжці Донни Тартт " Щигол". Персонажі переживають складні емоції та стосунки, часто використовуючи стратегії ввічливості, щоб підтримувати зв'язки та долати труднощі.

"Таємна історія" Донни Тартт досліджує теми елітарності, інтелектуалізму та наслідків потурання темним бажанням. Взаємодія між персонажами часто включає складну динаміку, і ввічливість відіграє важливу роль у цих стосунках. Ось кілька прикладів:

Позитивна ввічливість:

1. *"Your interpretation of the painting is truly insightful, and I appreciate the way you've deepened my understanding of its significance."* (68)

"Ваше розуміння грецької філософії справді просвітницьке, і я ціную ту глибину, яку ви привносите в наші дискусії".

2. *"I am honored to be included in your circle of friends, and I value the warmth and camaraderie you've extended to me."* (68)

"Мушу сказати, що ваш погляд на мистецтво та естетику додає незмірного багатства до інтелектуальних пошуків нашої групи".

3. *"Your generosity in sharing your experiences has enriched my perspective, and I am grateful for the depth it has added to our conversations."* (68)

"Я завжди захоплювався твоєю відданістю навчання; твоє прагнення до досконалості справді похвальне".

Негативна ввічливість:

1. *"I hate to trouble you, but if it's not too much to ask, could you lend me a hand with this matter?"* (68)

"Я не хочу втручатися, але мені цікаво, чи можу я попросити вашої допомоги щодо цієї складної курсової роботи".

2. *"I understand you have your commitments, but if it wouldn't inconvenience you too much, could we discuss our plans for the exhibition?"* (68)

"Я розумію, що ваш час цінний, але якщо це не дуже незручно, чи не могли б ви поділитися своїми думками з цього приводу?"

3. *"I don't want to intrude on your privacy, but I find your insights incredibly valuable, and I wonder if we could talk about your experiences further."* (68)

"Я не хочу втручатися у ваше особисте життя, але якщо ви почуваетесь комфортно, я б хотіла почути більше про ваш досвід".

У "Таємній історії" позитивна ввічливість часто використовується для визнання та похвали інтелектуальних досягнень, тоді як негативна ввічливість застосовується для того, щоб орієнтуватися в делікатних ситуаціях або просити про допомогу, не спричиняючи дискомфорту. Взаємодія персонажів вигадливо переплітається з цими стратегіями ввічливості, сприяючи складній соціальній динаміці роману.

3.3. Засоби реалізації ввічливості в художній літературі 20-го століття

Теорія ввічливості присутня в художній літературі, де її часто використовують для опису мови та поведінки персонажів. Вона може допомогти читачам зрозуміти складну соціальну динаміку, яка присутня в тому чи іншому тексті, і те, як мова формує нашу взаємодію з іншими людьми. В художній літературі 20-го століття дуже часто можна побачити використання ввічливих речень, в той час як в сучасній літературі автори обмежуються лише фразами або кількома словами.

Ввічливість у літературі 20-го століття можна спостерігати в різних жанрах, включаючи романи, поезію та п'єси. Ввічливість часто проявляється у способі взаємодії персонажів, використанні мови та загальному тоні творів. Ось приклад з роману Джейн Остін "Гордість і упередження", який був опублікований у 1813 році, незадовго до 19 століття, але продовжував впливати на літературу і в 20 столітті:

У "Гордості та упередженні" герої дотримуються суспільних норм ввічливості, навіть коли ведуть дотепні, а іноді й гострі розмови. У романі досліджуються нюанси соціальної взаємодії, особливо в контексті залицяння та шлюбу.

1. *"It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife."* (59)

"Загальноновизнана істина, що неодружений чоловік, який володіє великими статками, неодмінно потребує дружини".

Цей знаменитий перший рядок роману відображає певну формальність і суспільні очікування, задаючи тон манерам і пристойності, що панують у суспільстві, зображеному в книзі. Протягом усього роману персонажі беруть участь у ввічливих, хоча іноді й саркастичних обмінах думками, які підкреслюють важливість соціального етикету.

Містер Бінглі в творі завжди ввічливий і доброзичливий до всіх, незалежно від їхнього соціального статусу. Його поведінка є прикладом позитивної ввічливості, де він виявляє щире повагу до інших.

2. *"Mr. Bingley was good-looking and gentlemanlike; he had a pleasant countenance, and easy, unaffected manners."* (59)

"Містер Бінглі був гарним та джентльменом; він мав приємне обличчя і прості, природні манери."

Тут позитивна ввічливість проявляється в його природній привітності та легкості в спілкуванні, хоча її спроби бути ввічливою іноді перетворюються на надмірну нав'язливість, особливо у її прагненні видати своїх дочок заміж. Вона виявляє негативну ввічливість через свої грубі та часто неадекватні спроби догодити людям.

3. *"Mr. Bingley, I am sure you cannot be so severe upon a poor single woman like me, and I am sure you will do all in your power to lessen the affliction of my daughters."* (59)

"Містер Бінглі, я впевнена, ви не можете бути такими суворими до бідної незаміжньої жінки, як я, і я впевнена, що ви зробите все можливе, щоб полегшити страждання моїх дочок."

Її "ввічливі" прохання часто виглядають як маніпуляції, що створює враження нещирості.

Місіс Гардінер є прикладом витонченої позитивної ввічливості, завжди виявляє повагу та тактовність до інших, особливо до Елізабет та її родини.

4. *"Mrs. Gardiner, who was several years younger than Mrs. Bennet and Mrs. Philips, was an amiable, intelligent, elegant woman, and a great favourite with all her Longbourn nieces."* (59)

"Місіс Гардінер, яка була на кілька років молодша за місіс Беннет і місіс Філіпс, була приємною, розумною, елегантною жінкою і улюбленицею всіх своїх племінниць із Лонгборна."

Її манера поведінки завжди привітна та уважна, що створює позитивну атмосферу навколо неї.

Містер Коллінз часто використовує негативну ввічливість — надмірну формальність та компліменти, що виглядають нещирими або зайвими. Він постійно підкреслює свій статус і своє благоговіння перед леді Кетрін де Бур.

5. *"You must marry. A clergyman like me must have a wife. My reasons for marrying are, first, that I think it a right thing for every clergyman in easy circumstances (like myself) to set the example of matrimony in his parish."* (59)

"Ви мусите одружитися. Священик, такий як я, повинен мати дружину. Мої причини для шлюбу такі: по-перше, я вважаю, що кожен священик, який живе в достатку (як я), повинен подавати приклад шлюбу у своїй парафії."

Його надмірна ввічливість виглядає нещирою, особливо коли він робить пропозицію Елізабет без жодного справжнього почуття.

У 20 столітті тема ввічливості продовжувала розвиватися в літературі. Такі автори, як Е.М. Форстер, Вірджинія Вульф та Ф. Скотт Фіцджеральд досліджували динаміку змін у суспільстві та їхній вплив на манери та ввічливість. Наприклад, у "Великому Гетсбі" Ф. Скотта Фіцджеральда герої дотримуються соціальних норм епохи джазу, розкриваючи напругу між видимістю та реальністю у ввічливому суспільстві.

"Can't repeat the past? Why of course you can!" (57)

"Не можна повторити минуле? Чому ж, звичайно, можна!"

Ця цитата, яку промовляє персонаж Джей Гетсбі, відображає оптимізм і часом безрозсудне прагнення до успіху та суспільного визнання в часи "Ревучих двадцятих". У романі досліджується фасад ввічливості у вищому суспільстві та наслідки потурання і надмірності.

Ввічливість у літературі 20-го століття часто слугувала засобом коментування класових, гендерних питань та мінливої динаміки людських стосунків.

Твори Агати Крісті часто демонструють елементи ввічливості, особливо у взаємодії між персонажами. Ось приклад з її роману "Вбивство у Східному експресі":

Еркюль Пуаро, детектив у цій історії, відомий своєю скрупульозністю та дипломатичністю. В одній зі сцен, допитуючи підозрюваних, Пуаро поводить ввічливо і шанобливо. Наприклад, він може сказати: *"I appreciate your co-operation in this matter, and I realise that these inquiries may be unpleasant. However, your insight is invaluable in solving this mystery."* (48)

Переклад: "Я ціную вашу співпрацю в цій справі, і я розумію, що ці запити можуть бути неприємними. Однак ваша проникливість неоціненна для розгадки цієї таємниці".

У таких випадках герої Крісті демонструють приклад позитивної ввічливості, визнаючи делікатність ситуації, висловлюючи вдячність і зберігаючи тон, який заохочує до співпраці, а не до конфронтації.

1. *"Your assistance in shedding light on this perplexing matter is truly appreciated."* (56)

"Ми щиро вдячні вам за допомогу, яка змогла пролити світло на цю запутану справу".

2. *"I understand that discussing these events may be distressing; however, your insights are crucial to unraveling the mystery."* (56)

"Я розумію, що обговорення цих подій може бути болючим, але ваше розуміння має вирішальне значення для розгадки таємниці".

3. *"Allow me to express my gratitude for your patience and cooperation during this investigation."* (56)

"Дозвольте мені висловити свою вдячність за ваше терпіння і співпрацю під час цього розслідування".

4. *"I recognize the delicacy of the situation, and your willingness to assist is commendable."* (56)

"Я усвідомлюю делікатність ситуації, і ваша готовність допомогти заслуговує на похвалу".

5. *'Allow me to help you, madam. Could you tell me how you spent your evening?'* (56)

"Дозвольте, мадам, я допоможу вам. Чи не могли б ви розповісти, як провели вечір?" – Пуаро завжди чемний і стриманий у своїх допитах, що сприяє створенню спокійної атмосфери навіть під час розслідування.

Ці висловлення демонструють використання позитивної ввічливості в текстах Крісті, підкреслюючи вдячність, розуміння і визнання викликів, пов'язаних з обговоренням делікатних питань:

З "Смерті на Нілі":

1. *"Your insights into the matter are invaluable, and I truly appreciate your willingness to assist in resolving this intricate puzzle."* (54)

"Ваше розуміння цього питання безцінне, і я щиро ціную вашу готовність допомогти у вирішенні цієї заплутаної головоломки".

З "І не лишилось жодного":

2. *"I must express my gratitude for your cooperation in these inquiries. Your cooperation greatly contributes to the elucidation of this enigma."* (53)

"Я повинен висловити свою вдячність за вашу співпрацю в цих розслідуваннях. Ваша співпраця значною мірою сприяє розгадці цієї загадки".

З "Вбивство Роджера Акройда":

3. *"I understand the discomfort these questions may cause, but your assistance is pivotal in uncovering the truth. Thank you for your patience."* (50)

"Я розумію дискомфорт, який можуть викликати ці питання, але ваша допомога має вирішальне значення для розкриття істини. Дякую за ваше терпіння".

Ці приклади мають на меті передати суть позитивної ввічливості Крісті в різних сценаріях розслідування, представлених у її романах.

Хоча твори Агати Крісті часто тяжіють до позитивної ввічливості, вона також використовує елементи негативної ввічливості, особливо коли персонажі перебувають у делікатних ситуаціях або конфронтації. Ось кілька прикладів:

З "Смерті на Нілі":

1# *"I hope you won't take offense, but I must ask some probing questions to uncover the truth."* (54)

"Сподіваюся, ви не образитеся, але я мушу поставити кілька навідних запитань, щоб з'ясувати правду".

Ліннет Ріджуей, головна героїня, часто використовує зверхню ввічливість, особливо стосовно свого оточення. Її манера поведінки відображає зверхність і приховане презирство:

'Oh, thank you for your advice. I'm sure I can do it better on my own.' (54)

"О, дякую вам за пораду. Я переконана, що впораюся краще сама," – відповідає Ліннет одному з персонажів, демонструючи іронічну ввічливість.

З "І не лишилось жодного":

2. *"I regret to intrude, but it is necessary to discuss certain matters that may be uncomfortable."* (53)

"Мені шкода, що я втручаюся, але необхідно обговорити деякі питання, які можуть бути незручними".

З "Вбивство Роджера Акройда":

3. *"I understand that this is a sensitive topic, and I wouldn't ask if it weren't crucial to our investigation."* (55)

"Я розумію, що це делікатна тема, і я б не просила, якби вона не була важливою для нашого розслідування".

Під час розслідування жителі села часто використовують негативну ввічливість, щоб приховати свої таємниці, намагаючись уникнути підозри.

"I can't tell you anything, Monsieur Poirot, it's not my cup of tea." (55)

"Я не можу вам нічого сказати, мес'є Пуаро, це ж зовсім не моя справа," – говорить місис Екройд, приховуючи свою участь у подіях, хоча звучить зовні ввічливо.

Хоча твори Крісті загалом характеризуються тактовним використанням мови і позитивною ввічливістю, ці приклади демонструють випадки, коли персонажі використовують негативну ввічливість для обговорення потенційно незручних або спірних тем.

Стівен Кінг відомий своїми різноманітними стилями письма, і ввічливість може не бути помітною рисою в його творах, особливо з огляду на часто напружені або орієнтовані на жахи сюжети. Однак персонажі його оповідань можуть демонструвати елементи ввічливості в певних ситуаціях. Ось вигадані приклади, натхненні його стилем:

З роману "Сяйво":

1. *"I appreciate your insights into the mysterious events occurring in the hotel. Let's work together to uncover the truth behind these unsettling occurrences."* (64)

"Я ціную ваше розуміння таємничих подій, що відбуваються в готелі. Давайте працювати разом, щоб розкрити правду, яка стоїть за цими тривожними подіями".

"Thank you very much, Mr. Ullman," Jack said, smiling and nodding politely as he left the office. (64)

"Дякую вам, містер Ульман," — сказав Джек, усміхаючись і чемно киваючи, коли залишав офіс

З роману "Воно":

2. *"Despite the fear and uncertainty surrounding our situation, your cooperation is essential. Let's approach this challenge together, acknowledging each other's concerns."* (61)

"Незважаючи на страх і невизначеність, що оточують нашу ситуацію, ваша співпраця вкрай важлива. Давайте підійдемо до цього виклику разом, визнаючи занепокоєння один одного".

З роману "Мізері":

3. *"I understand the discomfort these discussions may bring, but your willingness to share your perspective is crucial. Thank you for your openness during this trying time."* (62)

"Я розумію дискомфорт, який можуть принести ці дискусії, але ваша готовність поділитися своєю точкою зору має вирішальне значення. Дякую за вашу відкритість у цей складний час".

У цих прикладах ми намагаємося надати ввічливого тону сценаріям, які можна знайти в романах Стівена Кінга, визнаючи складність і делікатність ситуацій, представлених у його творах.

Негативна ввічливість передбачає пом'якшення потенційних загроз особі чи автономії людини, часто за допомогою непрямой мови чи вибачень. Хоча творчість Стівена Кінга загалом не характеризується традиційною ввічливістю через природу його тем жахів і саспенсу, в його творах можна

знайти приклади негативної ввічливості. Ось вигадані приклади, натхненні його стилем:

З роману "Керрі":

1. *"I'm sorry to intrude on your privacy, but your unique abilities have attracted attention. Can we discuss how we might handle this situation without causing undue stress?"* (60)

"Вибачте, що втручаюся у ваше особисте життя, але ваші унікальні здібності привернули увагу. Чи можемо ми обговорити, як ми могли б впоратися з цією ситуацією, не викликаючи зайвого стресу?"

"If you don't mind, Carrie, could you not stand so close? You're making me uncomfortable," Sue said coldly. (60)

"Якщо ти не проти, Керрі, можеш не стояти так близько? Ти робиш мене нервовою," — холодно сказала Сью.

Сью використовує ввічливу форму звертання, але холодність і дистанція в її тоні створюють відчуття відчуження.

З книги "Протистояння":

2. *"I understand this topic might be uncomfortable, but considering the gravity of our circumstances, it's necessary to address potential conflicts. I hope you understand."* (65)

"Я розумію, що ця тема може бути незручною, але, враховуючи серйозність наших обставин, необхідно вирішити потенційні конфлікти. Сподіваюся на ваше розуміння".

З книги "Кладовище домашніх тварин":

3. *"I hate to bring up such distressing matters, but there's something unsettling happening. Your insight could help us navigate this dark reality more effectively."* (63)

"Мені неприємно піднімати такі тривожні питання, але відбувається щось тривожне. Ваша проникливість могла б допомогти нам ефективніше орієнтуватися в цій темній реальності".

З книги "Мізері":

4. *"I'd appreciate it if you didn't raise your voice at me, Paul," Annie said with a threatening smile. (62)*

"Була б вдячна, якби ти не підвищував на мене голос, Пол," — сказала Енні з загрозливою усмішкою.

Енні використовує ввічливе звертання, але її усмішка і тон підкреслюють загрозу, що стоїть за словами.

У цих прикладах зроблена спроба включити елементи негативної ввічливості, демонструючи чутливість до почуттів персонажів або дискомфорту в ситуаціях напруженості або саспенсу, які часто зустрічаються у творах Стівена Кінга.

Джордж Орвелл найбільш відомий своїми творами, що досліджують політичні та соціальні теми, такими як "1984" та "Колгосп тварин". У його творах часто використовується прямий і чіткий стиль, але елементи позитивної ввічливості все ж можна знайти в тому, як персонажі ставляться один до одного. Ось кілька прикладів:

"1984":

1. *"Your dedication to the Party's ideals is commendable, and your contributions to the collective well-being of Oceania are vital." (66)*

"Ваша відданість ідеалам партії гідна похвали, а ваш внесок у колективний добробут Океанії життєво важливий".

2. *"I greatly value your insights on the workings of the Party, and your commitment to our shared cause is truly inspiring." (66)*

"Я дуже ціную ваше розуміння роботи Партії, а ваша відданість нашій спільній справі справді надихає".

"Ферма Тварин":

1. *"Your commitment to the principles of Animalism is truly admirable, and your hard work in building a better future for all animals does not go unnoticed." (67)*

”Ваша відданість принципам анімалізму викликає справжнє захоплення, а ваша наполеглива праця в побудові кращого майбутнього для всіх тварин не залишається непоміченою”.

2. *"I deeply appreciate your dedication to the cause, and your cooperation in these challenging times is essential for the success of our collective endeavour."*
(67)

”Я глибоко ціную вашу відданість справі, і ваша співпраця в ці складні часи має вирішальне значення для успіху наших спільних зусиль”.

Хоча твори Орвелла часто стосуються антиутопічних і авторитарних тем, позитивна ввічливість все ж може бути присутня у спілкуванні персонажів, особливо коли вони висловлюють вдячність за спільні цінності або відданість спільній справі.

Твори Джорджа Орвелла, які часто характеризуються гострою політичною тематикою та прямою мовою, можуть не підкреслювати негативну ввічливість так само, як позитивну. Однак стратегії негативної ввічливості, які передбачають мінімізацію нав'язування та повагу до свободи інших, можуть бути приховано присутніми у взаємодіях між персонажами. Ось кілька прикладів:

"1984":

1. *"I don't mean to question the Party's decisions, but I was wondering if you could help me understand the rationale behind the recent policy changes."* (66)

“Я не хочу ставити під сумнів рішення партії, але мені цікаво, чи не могли б ви допомогти мені зрозуміти причини нещодавніх змін у політиці”.

2. *"I hope I'm not overstepping, but if you have a moment, I would appreciate some clarification on the current directives."* (66)

“Сподіваюся, я не переходжу межу, але якщо у вас є хвилинка, я був би вдячний за деякі роз'яснення щодо поточних директив”.

"Ферма тварин":

1 “ *"I hope I'm not imposing on your time, but if you could spare a moment, I would like to discuss some concerns I've been pondering lately."* (67)

Сподіваюся, я не забираю у вас багато часу, але якщо у вас є хвилинка, я хотів би обговорити деякі питання, які мене турбують останнім часом".

2. *"I don't want to disrupt your routine, but your expertise in strategic planning would be invaluable as we navigate the complexities of our changing circumstances."* (67)

"Я не хочу порушувати ваш розпорядок дня, але ваш досвід у стратегічному плануванні був би неоціненним, оскільки ми намагаємося зорієнтуватися в складнощах мінливих обставин".

Хоча Орвелл часто використовує більш пряму мову, ви можете знайти приклади, коли персонажі використовують стратегії негативної ввічливості, щоб висловити повагу і мінімізувати втручання в їхню взаємодію.

3.4. Засоби реалізації ввічливості в кінематографі

Теорія ввічливості, яка в основному виникла в рамках лінгвістики та комунікації, може бути застосована і в інших сферах мистецтва, включаючи кінематограф. Ввічливість у кінематографі може виявлятися в різних аспектах, таких як мова, поведінка персонажів, сценарій, режисура та спосіб взаємодії із глядачем. Нижче наведено кілька аспектів, які можуть бути враховані при вивченні теорії ввічливості в кінематографі:

1. Мова і стиль: Використання ввічливої мови в діалогах може впливати на сприйняття фільму глядачами. Вибір слів, інтонація та загальний стиль можуть створювати атмосферу, яка відповідає конкретному настрою або темі фільму.

2. Поведінка персонажів: Взаємодія персонажів із середовищем та іншими персонажами може відображати ввічливість чи, навпаки, відсутність неї. Взаємодія може бути базована на етикеті, толерантності та повазі.

3. Сюжет і тематика: Обрана тематика та спосіб подачі історії також можуть впливати на відчуття глядача стосовно ввічливості. Наприклад, фільм, який ставить перед собою завдання висловити повагу до різних культур чи підкреслити важливість толерантності, може відповідати принципам ввічливості.

4. Взаємодія із глядачем: Режисер може обирати специфічні техніки, які сприяють взаємодії із глядачем та створюють відчуття поваги до його сприйняття та інтересів.

5. Соціокультурний контекст: Врахування соціокультурного контексту може виявитися важливим при створенні фільмів, особливо тих, які спрямовані на широку аудиторію. Розуміння культурних особливостей та використання ввічливих підходів до представлення різних груп може позитивно впливати на сприйняття фільму. Врахування теорії ввічливості може сприяти не лише покращенню якості фільму, але і підвищенню рівня його впливу на глядачів, створюючи більш глибоке та значуще враження.

"Мовчання ягнят" - це психологічний трилер режисера Джонатана Демме. Хоча фільм напружений і напружений, він не обов'язково дотримується теорії ввічливості в традиційному розумінні. Однак у фільмі є елементи, що стосуються динаміки влади, переговорів і підтримання певного рівня поваги, які можуть бути слабко пов'язані з теорією ввічливості.

Прикладом, який дещо узгоджується з теорією ввічливості, є динаміка стосунків між Кларіс Старлінг (Джоді Фостер) і доктором Ганнібалом Лектором (Ентоні Гопкінс). У їхній взаємодії Кларіс - молода стажерка ФБР, яка шукає допомоги блискучого, але небезпечного доктора Лектора, щоб зловити чергового серійного вбивцю. Незважаючи на високий рівень ставок у їхніх дискусіях, Кларіс зберігає рівень поваги та ввічливості, звертаючись до доктора Лектера.

Кілька фраз з "Мовчання ягнят", які ілюструють ввічливість і динаміку переговорів між Кларіс Старлінг і доктором Ганнібалом Лектором:

1. Клариса Старлінг:

- *"Dr. Lecter, my name is Clarice Starling. Can I speak with you?"* (70)

"Доктор Лектор, мене звати Клариса Старлінг. Чи можу я з вами поговорити?"

- *"I'm still in training at the academy, but I went to UVA. I'd appreciate if we could speak professionally."* (70)

"Я все ще навчаюся в академії, але я ходила на стажування. Я була б вдячна, якби ми могли поговорити професійно".

- *"Your drawings are very interesting, Dr. Lecter. They're quite beautiful."* (70)

"Ваші малюнки дуже цікаві, докторе Лектер. Вони дуже гарні."

2. Доктор Ганнібал Лектер:

- *"Good morning. You're one of Jack Crawford's, aren't you?"* (70)

"Доброго ранку. Ви один з учнів Джека Кроуфорда, чи не так?"

- *"I do wish we could chat longer, but I'm having an old friend for dinner."* (70)

"Я б хотів поспілкуватися з вами довше, але у мене обід зі старим другом".

- *"People will say we're in love."* (70)

"Люди скажуть, що ми закохані".

Ці фрази демонструють спроби Кларіс взаємодіяти з доктором Лектером шанобливо і професійно, визнаючи його інтелект і намагаючись встановити контакт. Доктор Лектер відповідає на це поєднанням цікавості, загадкових реплік і подекуди темного гумору, демонструючи власну форму ввічливості в контексті їхніх унікальних стосунків. Діалог відображає складну гру за владу та переговори, що відбуваються між персонажами.

"Друзі" - популярний ситком, відомий своїм гумором і динамікою стосунків між групою друзів у Нью-Йорку. Хоча він може не дотримуватися теорії ввічливості, шоу часто включає в себе елементи міжособистісного спілкування, поваги та соціальної динаміки. Одним із прикладів, який не зовсім відповідає теорії ввічливості, є Чендлер Бінг та його саркастичний гумор.

1. Саркастична ввічливість з Чендлером:

Чендлер Бінг, якого грає Метью Перрі, відомий своїм саркастичним почуттям гумору. У багатьох випадках він використовує сарказм як форму ввічливості, що дозволяє йому орієнтуватися в соціальних ситуаціях з певною часткою гумору.

- *Chandler: "Could that report be any later?"*

"А цей звіт не міг бути ще пізніше?"

- *Colleague: "I'm sorry, I had a family emergency."*

"Вибачте, у мене були сімейні обставини".

- *Chandler: "Oh, sure, blame it on your 'family.' How original."* (71)

"О, звісно, звинувачуй свою "сім'ю". Як оригінально."

2. Ввічливість господині Моніки:

Моніка Геллер, яку грає Кортні Кокс, часто втілює роль господині. Її ввічливість виражається в тому, що вона намагається зробити так, щоб усі почувалися комфортно і про них піклувалися.

- *"Could I BE more excited to have you all over for dinner?"* (71)

"Чи можу я бути більш схвилюваною, коли ви всі будете на вечері?"

3. Груба ввічливість Джої:

Джої Тріббіані, якого грає Метт Леблан, відомий своїм прямолінійним і часто безглуздим підходом. Його ненавмисна прямолінійність стає формою гумористичної ввічливості.

- *Friend: "I'm going through a tough time."*

"У мене зараз важкі часи".

- *Joey: "Yeah? Well, you know what you should do? Stop feeling sad."* (71)

"Серйозно? Знаєш, що тобі треба зробити? Перестань сумувати".

4. Надмірна формальна ввічливість Росса:

Росс Геллер у виконанні Девіда Швіммера час від часу демонструє надто формальну і дещо незручну форму ввічливості, особливо в романтичних ситуаціях.

- *"You are the most beautiful woman in most rooms."* (71)

"Ви найкрасивіша жінка в більшості кімнат".

5. Ексцентрична ввічливість Фібі:

Фібі Буффе, яку грає Ліза Кудроу, відома своєю ексцентричною особистістю. Її ввічливість часто проявляється у формі вигадливих і нетрадиційних жестів.

- *"I made you a lullaby. It's about the cow in the meadow who's trying to sleep, but can't because of all the racket coming from the barn."* (71)

"Я зробила тобі колискову. Вона про корівку на лузі, яка намагається заснути, але не може через шум, що доноситься з корівника".

6. Вибачлива ввічливість Рейчел:

Рейчел Грін, яку грає Дженніфер Еністон, іноді проявляє ввічливість через вибачення, особливо коли має справу з незручними або сором'язливими ситуаціями.

- *"I'm sorry, did my back hurt your knife?"* (71)

"Ох вибачте, моя спина зачепила ваш ніж?"

Ці приклади висвітлюють різноманітні способи, якими персонажі "Друзів" орієнтуються в соціальній взаємодії, включаючи гумор, сарказм, офіційність та ексцентричність у свої унікальні форми ввічливості.

Одним з яскравих прикладів є "Відпочинок за обміном" (2006), романтична комедія режисера Ненсі Мейерс з Кемерон Діаз, Кейт Вінслет, Джудом Лоу та Джеком Блеком у головних ролях.

1. Вербальна ввічливість у діалогах:

- Персонажі "Відпочинок за обміном" часто використовують ввічливу мову у своїх діалогах, наприклад, вирази подяки, вибачення та уважні фрази, що сприяє створенню позитивної та шанобливої атмосфери.

- *Iris : "Thank you so much for letting me stay. I really appreciate it."* (72)

"Дуже дякую, що дозволили мені залишитися. Я дуже це ціную".

- *Amanda: "No problem at all. It's my pleasure."* (72)

"Без проблем. Мені дуже приємно".

2. Динаміка влади і повага:

- Фільм досліджує динаміку влади та поваги в романтичних стосунках. Персонажі керують цією динамікою, використовуючи ввічливе спілкування, щоб підтримувати баланс влади і виявляти увагу до почуттів один одного.

- *Graham: "I hope you feel comfortable here. If there's anything you need, just let me know."* (72)

"Сподіваюся, тобі тут комфортно. Якщо вам щось знадобиться, просто дайте мені знати".

- *Amanda: "That's very kind of you. I appreciate it."* (72)

"Це дуже люб'язно з вашого боку. Я це дуже ціную".

3. Вирішення конфліктів і вибачення:

- Теорія ввічливості часто включає стратегії вирішення конфліктів. У фільмі персонажі використовують вибачення і спроби зрозуміти один одного, щоб вирішити конфлікти і зберегти позитивні стосунки.

- *Iris: "I'm sorry if I overreacted. It's just been a tough time."* (72)

"Вибач, якщо я надто бурхливо відреагувала. Просто це був важкий час".

- *Miles: "No need to apologize. I understand, and I'm here for you."* (72)

"Не треба вибачатися. Я розумію, тому і тут для тебе".

Ці приклади демонструють, як теорію ввічливості можна спостерігати у взаємодіях та стосунках у фільмі "Відпочинок за обміном", що сприяє загальному тону та динаміці історії.

Висновок до Третього розділу

Вербалізація теорії ввічливості в літературі та кіно проявляється через різноманітні мовні та стилістичні засоби, спрямовані на підтримання соціальної гармонії та вияв поваги у спілкуванні. Різниця у використанні ввічливості в кіно та літературі відображає різні способи впливу на аудиторію через мову, поведінку персонажів і режисерські прийоми. Теорія ввічливості в літературі ХХ століття досліджує, як автори використовують мовні стратегії для створення характерів, побудови діалогу та відображення соціальних відносин. У цей період особлива увага приділяється тому, як ввічливість і

соціальні норми відображаються в текстах, часто як засіб критики соціальних стандартів або відображення культурних відмінностей. Сучасна література часто використовує ввічливість як засіб розкриття характерів, соціальної динаміки та культурних відмінностей, відображаючи складність міжособистісних стосунків.

Література дозволяє більш детально зосереджуватися на внутрішньому стані персонажів і пояснювати їхню поведінку через роздуми, внутрішні монологи чи описи. Ввічливість у літературі стає частиною глибшого занурення у свідомість героїв. У кіно, навпаки, значну роль відіграє невербальна комунікація, візуальні і звукові ефекти, міміка, жести та інтонація, що можуть передавати ввічливі чи неввічливі взаємодії. Режисери використовують усі ці елементи, щоб передати відносини між персонажами та створити певну атмосферу. Тут важливо, як персонаж виконує репліку, а не тільки те, що він говорить.

Загалом, ввічливість у літературі частіше вивчається через призму тексту й діалогу, тоді як у кіно вона проявляється по-іншому, включно з мовою, поведінкою персонажів, сценарієм, режисурою і тим, як глядачі взаємодіють із фільмом, отримують більше можливостей для інтерпретації завдяки різним візуальним та аудіальним засобам, що створюють додатковий контекст та емоційне наповнення спілкування. Тому під час перекладу слід приділяти особливу увагу характеру та атмосфері фільму, щоб у реципієнта склалося правильне та цілісне уявлення про фільм під час його перегляду.

ВИСНОВКИ

Використання ввічливості в мовленні може відрізнятись в англійській та українській мовах через відмінності в культурі та традиціях спілкування. Наприклад, в англійській культурі часто прийнято використовувати ввічливу мову навіть з незнайомими людьми, з акцентом на збереженні особистого простору та дотриманні формальностей. В українській культурі ввічливість також є важливим аспектом спілкування, але вона може бути більш теплою і персоналізованою, з акцентом на гостинність і взаємоповагу. Використовуючи ввічливу мову, автори можуть змінити думку реципієнта на кращу та прихильнішу. З іншого боку, використання негативної ввічливої лексики може вплинути на сприйняття зовсім по-іншому. Позитивні та негативні образи людей формуються під впливом отриманої інформації та власних вражень.

Однак надмірна ввічливість може мати і негативні аспекти, наприклад, ризик недооцінки або перебільшення проблем, що може призвести до непорозумінь та уникнення відвертих дискусій. Важливо дотримуватися балансу між ввічливістю та чесністю, оскільки надмірне бажання уникнути конфлікту може перешкоджати вирішенню проблем і справжньому взаєморозумінню.

Бути ввічливим означає використовувати відповідні слова, які демонструють повагу до іншої людини, наприклад, привітання, прощання та подяку. Вибираючи ввічливі слова, ви також повинні враховувати контекст і культурні особливості, оскільки одні й ті ж фрази можуть мати різне значення в різних культурних середовищах. Дотримання правил етикету та повага до почуттів іншої людини допоможе створити позитивну та конструктивну атмосферу у спілкуванні. Коли ми проявляємо увагу та повагу до інших у своєму мовленні, це допомагає побудувати взаєморозуміння та встановити позитивні стосунки, що є основою для успішної комунікації.

В обох мовах художня література та кіно відображають різноманітні ситуації, де ввічливість може відігравати важливу роль у розвитку сюжету та взаємовідносинах між персонажами. Це може бути відображено в жанрах від комедії до драми, де стосунки між персонажами будуються на основі спілкування і взаєморозуміння, або навпаки, через конфлікт і непорозуміння, які можуть виникнути через неправильне вживання ввічливих виразів. Здатність персонажів використовувати ввічливі форми спілкування або ігнорувати їх може розкрити глибші аспекти їхніх характерів, мотивів і розвитку сюжету.

У літературі XX і XXI століть спостерігається помітна еволюція у використанні ввічливості в мовленні, що відображає зміни в суспільних нормах та культурі. У творах таких авторів, як Агата Крісті та Френсіс Скотт Фіцджеральд, ввічливість часто використовувалася як інструмент соціальної інтриги або підтримання дистанції між персонажами. Наприклад, в романах Крісті, ввічливі форми спілкування часто приховують справжні наміри персонажів, а в творах Фіцджеральда формальна ввічливість є показником соціального статусу та належності до вищого світу, що відображає соціальну структуру та умовності тієї епохи.

На відміну від цього, у творах сучасних авторів, таких як Стівен Кінг, Голлі Блек і Донна Тартт, ввічливість може набувати менш формального, але більш психологічно напруженого характеру. У сучасній літературі ввічливість часто є інструментом маніпуляції або розкриття складних міжособистісних відносин. Наприклад, у романах Кінга ввічливість може контрастувати з темним підґрунтям конфлікту, створюючи додатковий психологічний ефект. У творах Голлі Блек ввічливі форми спілкування можуть поєднуватися з жорстокістю або маніпуляціями, що відображає складні моральні дилеми персонажів. Донна Тартт у своїх романах використовує ввічливість для демонстрації напружених соціальних і міжособистісних стосунків, часто акцентуючи на тому, як зовнішня ввічливість приховує глибокі емоційні конфлікти.

У ХХІ столітті ввічливість у літературі стає менш формальною, віддзеркалюючи зміни в суспільстві, де соціальні бар'єри стираються, але залишаються приховані динаміки влади та конфліктів. Тому сучасні автори частіше використовують ввічливі фрази для підкреслення психологічної напруги або прихованих мотивів персонажів, ніж для простого дотримання соціальних норм, як це було характерно для літератури ХХ століття.

Ця еволюція демонструє, як література пристосовується до змін у суспільстві та відображає нові уявлення про ввічливість і взаємодію між людьми.

У кіно ввічливість також відіграє важливу роль, але на перший план виходять невербальні засоби, такі як міміка, жести, тон голосу та погляд. Те, що у літературі можна розгорнути на сторінках через описи внутрішнього світу персонажа, у кіно передається за допомогою акторської гри та кінематографічних засобів. Ввічливість може виражатися через контраст між словами та діями: персонаж може використовувати ввічливі фрази, але його вираз обличчя або поведінка свідчать про протилежні наміри. Це особливо помітно в жанрах, як трилери або драми, де поверхнева ввічливість персонажів створює напругу.

У літературі ввічливість є більш багатошаровою та піддається ретельному аналізу, тоді як у кіно вона відразу проявляється через візуальні образи та швидку динаміку діалогу. Обидва види мистецтва використовують ввічливість для відображення культурних норм і внутрішніх взаємин персонажів, але кінематограф має більше можливостей для миттєвого впливу через силу візуальних деталей та емоційний контекст, тоді як література надає можливість глибшого розуміння психології героїв та їхніх мотивацій.

Таким чином, вербалізація позитивної та негативної ввічливості в літературі та кіно українською та англійською мовами має свої відмінності, які відображають культурні та лінгвістичні особливості україномовного та англійськомовного дискурсу. Розуміння цих відмінностей не лише сприяє кращому сприйняттю творів мистецтва та перекладу на іншу мову, а й допомагає розвивати навички міжкультурної комунікації, необхідні в сучасному глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабич, Н.Д. (1990). *Основи культури мовлення*. Львів: Світ.
2. Бацевич, Ф. С. (2004) *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: Видавничий центр “Академія”.
3. Богдан, С.К. (1998). *Мовний етикет українців: традиції і сучасність*. Рідна мова.
4. Богдан, С.К. (1998). *Мовний етикет українців: традиції і сучасність*. Рідна мова.
5. Вжещ, Я.Л. (2011). Принцип ввічливості в теорії і практиці міжкультурної комунікації. Теорія збереження обличчя П. Брауна та С. Левінсона. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 9, 251-255.
6. Габелко, О. М. (2012). Категорія ввічливості як складова мовного етикету в сучасній англійській мові. *Наукові записки (Національного університету "Острозька академія")*. Серія: Філологічна. 23. 39-41.
7. Луценко, Л. О. (2016). Стратегії позитивної ввічливості в дискурсивній практиці брифінгу. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 14, 102–109.
8. Поуст, Е. (1991). *Американський етикет: мистецтво розмови*. (О. О. Іванов, Пер.) Київ: Юніверс. (Оригінал опубліковано 1969).
9. Скалянчук, О.С. (1995). *Засоби реалізації ввічливості у сучасній англійській мові*. (Автореф. дис.каїїд. філол. наук: 10.02.04 / Київськ. ун-т ім. Т.Г. Шевченка.)
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24407>
10. Нестеренко, Н. (2016). Моделювання стратегій увічливості в романі П. Загребельного “Роксолана”. *Український світ у наукових парадигмах : Збірник наукових праць*. Харків: ХІФТ. 3. 44-50.
URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3384/1/Нестеренко%20Н.%20П.Моделювання%20стратегій%20увічливості.pdf>
11. Серебрякова, В. В. (2019). Ввічливість як соціокультурний і мовний феномен. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 39, 2, 86-89.

URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.39.2.22>

12. Коробко, А.С. (Невідомо). Вербалізація ввічливості в мовах оригіналу та перекладу (на матеріалах англійської та української мов). (Курсова робота, Сумський державний педагогічний університет). Електронний репозиторій Сумського державного педагогічного університету.

URL: <https://core.ac.uk/reader/20492820>

13. Кучинська, О. В. (2019). *Особливості мовленнєвої реалізації стратегій ввічливості зближення в англomовному телевізійному ток-шоу Грема Нортонa*. (Магістерська робота, Криворізький державний педагогічний університет.) Репозиторій Криворізького державного педагогічного університету.

URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3492/1/Магістерська%20робота%20Кучинська.pdf>

14. Човганюк, М.М. (2013). Основні концепції теорії ввічливості. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов*, 10, 277-282.

15. Човганюк, М. М. (2014.) Реалізація стратегій позитивної ввічливості у дискурсивному просторі ток-шоу:комплімент. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 13, 145-148.

<http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v13/39.pdf>

16. Човганюк, М.М. (2015). Інтерв'ю в сучасному медіа-просторі: жанрова парадигма і дискурсивні ознаки. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*. Видавництво Національного університету "Острозька академія". 51. 116-119.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/Nznuoaf_2012_23_16

17. Ловчицька, А.Р. (2023). *Реалізація принципів ввічливості та кооперації в діалогах персонажів української та англійської художньої прози*. (Курсова робота, Київський національний лінгвістичний університет). Репозитарій Київського національного лінгвістичного університету.

URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4941/Ловчицька.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

18. Радевич-Винницький, Я. (2006). *Етикет і культура спілкування: Навальний посібник*. Київ: Знання.
19. Barrero A. F. (2023) *J.L. Austin and John Searle on Speech Act Theory*
URL: <https://www.thecollector.com/speech-act-theory-austin-and-searle/>
20. Grice, H. P. (1975). Logic and Conversation. In P. Cole, & J. L. Morgan. (Eds.), *Syntax and Semantics: Vol. 3. Speech Acts* (pp. 41-58). Academic Press.
21. Burke, P. (1993). *The Art of Conversation*. Cambridge: Polity Press.
22. Hobbs, P. (2003). The medium is the message: politeness strategies in men's and women's voice mail messages. *Journal of Pragmatics*. 35 (2), 243–262.
URL: [https://doi.org/10.1016/s0378-2166\(02\)00100-5](https://doi.org/10.1016/s0378-2166(02)00100-5) (date of access: 06.03.2024).
23. Goffman, E. (1967). *Interaction Ritual: Essays on Face to Face Behaviour*. Harmondsworth: Penguin.
24. Lakoff, R. (1973). *The logic of politeness; or minding your P's and Q's*. Papers from the ninth regional meeting. 292-305.
25. Leech, G. N. (1983). *Principles of pragmatics*. Longman.
26. Thomas, J. (1997). *Meaning in interaction: An introduction to pragmatics*. Longman.
27. Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language*. Cambridge University Press.
28. Kiesling, S. (2004). *Intercultural Discourse and Communication : The Essential Readings*. Wiley-Blackwell.
29. Locher, M. A. (2005). Polite behaviour within relational work: The discursive approach to politeness. *Journal of Politeness Research*. 9-33.
URL: <https://doi.org/10.1515/MULTI.2006.015>
30. Mills, S. (2003). *Language and Politeness*. Edinburgh University Press.
31. Fabbian M. (2000). *Etiquette an as important component of cross-cultural communication. Linguistics and verbal communication in the 21st century* Kyiv.

32. Watts, R. (2003). *Politeness*. Cambridge University Press.
33. Hermann, P. (2010). *Principles of Language*. Whitefish: Kessinger Publishing.
34. Wikipedia. (2023, January 13) *Politeness maximas*.
URL: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Politeness_maxims
35. Wikipedia. (2023, June 20). *Politeness theory*.
URL: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Politeness_theory
36. Fauziati, E. (2013). *Linguistic politeness theory*
URL: https://publikasiilmiah.ums.ac.id_Linguistic_politeness_theory
37. Wikipedia. (2023, November 21). *Cooperative principle*.
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Cooperative_principle
38. *The Politeness Theory: A Guide for Everyone*. Universal class.
URL: <https://www.universalclass.com/articles/business/communication-studies/politeness-theory.htm>
39. Wikipedia. (2023, August 24). *Politeness theory*.
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Politeness_theory
40. Locher, M. A. & Watts, R.J. (2005). Politeness Theory and Relational Work.
Journal of Politeness Research.
URL: <https://doi.org/10.1515/jplr.2005.1.1.9>
41. Nordquist, R. (2020, January 13). *Politeness Strategies in English Grammar*.
ThoughtCo.
URL: <https://www.thoughtco.com/politeness-strategies-conversation>
42. Tanaka, S., & Kawade, S. (1982). Politeness Strategies and Second Language Acquisition. *Studies in Second Language Acquisition*. Vol. 5, 1. 18–33.
Cambridge University Press.
URL: <https://doi.org/10.1017/s0272263100004575> (date of access: 06.03.2024).
43. Oktiva, H. Ch. (2021). *Politeness in the Use of Language in Social Media*.
E3S Web of Conferences. 317.
URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202131702027>
44. Kardi, N. (2013). *The analysis of positive and negative politeness used by participants in news articles*. Wiralodra University

U R L : https://www.academia.edu/11662995/_The_analysis_of_positive_and_negative_politeness_used_by_participants_in_news_article_

45. Nawal, F.A., & Raja, R. (2014). Politeness in literary works: an overview. *Contemporary Perspectives in English Language Studies: Linguistics and Literature*. 5. Penerbit Universiti Sains Malaysia

U R L : https://www.researchgate.net/publication/POLITENESS_IN_LITERARY_WORKS_AN_OVERVIEW

46. Musyafahah, L., Yuliasri, I., & Pratama, H. (2022). Politeness Strategies of the Main Characters of *Pride and Prejudice* Movie. *English Education Journal*, 12, 3, 310-418.

URL: <https://doi.org/10.15294/eej.v12i3.58194>

47. Stewart, M. (2005). Politeness in Britain: 'It's Only a Suggestion...'. In L. Hickey, & M. Stewart. (Eds.), *Politeness in Europe* (pp.116–129). Bristol: Blue Ridge Summit.

URL: <https://doi.org/10.21832/9781853597398-010> (date of access: 06.03.2024).

48. Adichie, C. N. (2014). *Americanah*. London: Harper Collins Publishers Australia.

49. Adichie, C. N. (2006). *Half of a Yellow Sun*. London: Harper Collins Publishers Limited.

50. Black, H. (2019). *Queen of Nothing*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers,

51. Black, H. (2019). *The Cruel Prince*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers,

52. Black, H. (2019). *The Wicked King*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers,

53. Christie, A. (2019). *And Then There Were None*. London: Harper Collins.

54. Christie, A. (2017). *Death on the Nile*. London: Harper Collins Publishers Limited.

55. Christie, A. (1993). *Murder of Roger Ackroyd*. London: Harper Collins.

56. Christie, A. (2017). *Murder on the Orient Express*. London: Harper Collins Publishers Limited.
57. Fitzgerald, F. S. F. (2021) *The Great Gatsby*. Chiltern: Chiltern Publishing.
58. Ishiguro, K. (2006). *Never let me go*. New York : Vintage International.
59. Jane, A. (1991). *Pride and Prejudice*. Manchester: World International Publishing.
60. King, S. (1998). *Carrie*. London: Hodder & Stoughton.
61. King, S. (2017). *IT*. London: Hodder & Stoughton.
62. King, S. (2016). *Misery*. London: Hodder & Stoughton.
63. King, S. (2001). *Pet Sematary*. New York, USA: Pocket Books.
64. King, S. (2012). *Shining*. London: Hodder & Stoughton.
65. King, S. (2014). *The Stand*. New York: Anchor Books.
66. Orwell, G. (1950). *1984*. London: Penguin Young Readers Group.
67. Orwell, G. (2018). *Animal Farm*. London: Penguin Classic.
68. Tartt, D. (2013). *Secret History*. Boston: Little, Brown Book Group Limited.
69. Tartt, D. (2015). *The Goldfinch*. Boston: Little, Brown Book Group Limited.
70. Demme, J. (1994, February 1). *The Silence of the Lamb*. (Film). Uaserial.
URL: <https://uaserial.tv/movie-the-silence-of-the-lambs>
71. Kauffman, M. F., & Crane, D. (1994, September 22 - 2004, May 6). *Friends*. (Serial). Uaserial.
URL: <https://uaserial.tv/friends/season-1-af>
72. Meyers, N. (2006, December 8). *The Holiday* (Film). Uaserial.
URL: <https://uaserial.tv/movie-the-holiday>
73. Arthanayake, N. (2022) *Let's Talk: How to Have Better Conversations*. London: Orion Publishing Group.
74. VandeHei, J., Allen, M., & Schwartz, R. (2022) *Smart Brevity: The Power of Saying More with Less*. New York: Workman Publishing Company.
75. Bay, S. (2023) *Permission to Speak. How to Change What Power Sounds Like, Starting With You*. London: Penguin Random House.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ МАТЕРІАЛІВ

1. “Ad orbem per linguas. До світу через мови”. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Семіотика української незламності: мова – освіта – дискурс”, 16–17 травня 2024 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. (с. 168 - 170.)
URL:https://knlueduua-my.sharepoint.com/:b/g/personal/website_knlu_edu_ua/EXOqCvfsGVVCuIrQBhKjfrAB91SvgDlcrfj4X-FOeXfPtw?e=RD bu Uz
2. Adichie C. N. *Americanah*. London: HarperCollins Publishers Australia, 2014. 400 p.
3. Adichie C. N. *Half of a Yellow Sun*. London: HarperCollins Publishers Limited, 2006. 352 p.
4. Black H. *Queen of Nothing*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers, 2019. 324 p.
5. Black H. *The Cruel Prince*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers, 2019. 401 p.
6. Black H. *The Wicked King*. Boston: Little, Brown Books for Young Readers, 2019. 379 p.
7. Christie A. *And Then There Were None*. London: HarperCollins, 2019. 384 p.
8. Christie A. *Death on the Nile*. London: HarperCollins Publishers Limited, 2017.
9. Christie A. *Murder of Roger Ackroyd*. London: HarperCollins, 1993. 235 p.
10. Christie A. *Murder on the Orient Express*. London: HarperCollins Publishers Limited, 2017. 288 p.
11. Fitzgerald F. S. F. *The Great Gatsby*. Chiltern: Chiltern Publishing, 2021. 171 p.
12. Ishiguro K. *Never let me go*. New York : Vintage International, 2006. 288 p.
13. Jane A. *Pride and Prejudice*. Manchester : World International Publishing, 1991. 366 p.
14. King S. *Carrie*. London: Hodder & Stoughton, 1998. 283 p.
15. King S. *IT*. London: Hodder & Stoughton, 2017. 1392 p.
16. King S. *Misery*. London: Hodder & Stoughton, 2016. 400 p.
17. King S. *Pet Sematary*. New York, USA : Pocket Books, 2001. 562 p.
18. King S. *Shining*. London: Hodder & Stoughton, 2012. 688 p.

19. King S. *The Stand*. New York : Anchor Books, 2014. 1153 p.
20. Orwell G. 1984. London: Penguin Young Readers Group, 1950. 336 p.
21. Orwell G. *Animal Farm*. London: Penguin Classic, 2018. 128 p.
22. Tartt D. *Secret History*. Boston: Little, Brown Book Group Limited, 2013. 544 p.
23. Tartt D. *The Goldfinch*. Boston: Little, Brown Book Group Limited, 2015. 864 p.
24. Arthanayake, N. (2022) *Let's Talk: How to Have Better Conversations*. London: Orion Publishing Group.
25. VandeHei, J., Allen, M., & Schwartz, R. (2022) *Smart Brevity: The Power of Saying More with Less*. New York: Workman Publishing Company.
26. Bay, S. (2023) *Permission to Speak. How to Change What Power Sounds Like, Starting With You*. London: Penguin Random House.
27. *The Silence of the Lamb* (1994)
URL: <https://uaseial.tv/movie-the-silence-of-the-lambs>
28. *Friends* (1994-2004)
URL: <https://uaseial.tv/friends/season-1-af>
29. *The Holiday* (2006)
URL: <https://uaseial.tv/movie-the-holiday>

ДОДАТОК

1. "Could there be an effort to censure the PM?" (72)
2. "We mourn profoundly the passing of a cherished sovereign..." (73)
3. "The article goes on to suggest that taking into account all the various access needs of people using the net..." (74)
4. "... although they have not yet produced any solid evidence that he did..." (75)
5. "India's Ministry of External Affairs Secretary, Sanjay Verma, has highlighted the potential for every second or third youth in the international workforce to be an Indian within a decade." (76)
6. "Why Americans' 'YOLO' spending spree baffles economists?" (77)
7. %I don't mean to question the Party's decisions, but I was wondering if you could help me understand the rationale behind the recent policy changes." (57)
8. "I hope I'm not overstepping, but if you have a moment, I would appreciate some clarification on the current directives." (57)
9. "I hope I'm not imposing on your time, but if you could spare a moment, I would like to discuss some concerns I've been pondering lately." (58)
10. %I don't want to disrupt your routine, but your expertise in strategic planning would be invaluable as we navigate the complexities of our changing circumstances." (58)
11. "Your dedication to the Party's ideals is commendable, and your contributions to the collective well-being of Oceania are vital." (57)
12. "I greatly value your insights on the workings of the Party, and your commitment to our shared cause is truly inspiring." (57)
13. "Your commitment to the principles of Animalism is truly admirable, and your hard work in building a better future for all animals does not go unnoticed." (58)
14. "I deeply appreciate your dedication to the cause, and your cooperation in these challenging times is essential for the success of our collective endeavour." (58)

15. "I appreciate your co-operation in this matter, and I realise that these inquiries may be unpleasant. However, your insight is invaluable in solving this mystery." (48)
16. "Your assistance in shedding light on this perplexing matter is truly appreciated." (48)
17. "I understand that discussing these events may be distressing; however, your insights are crucial to unraveling the mystery."(48)
18. "Allow me to express my gratitude for your patience and cooperation during this investigation." (48)
19. "I recognize the delicacy of the situation, and your willingness to assist is commendable." (48)
20. "Your insights into the matter are invaluable, and I truly appreciate your willingness to assist in resolving this intricate puzzle." (18)
21. "I must express my gratitude for your cooperation in these inquiries. Your cooperation greatly contributes to the elucidation of this enigma." (18)
22. "I understand the discomfort these questions may cause, but your assistance is pivotal in uncovering the truth. Thank you for your patience." (50)
23. "I hope you won't take offense, but I must ask some probing questions to uncover the truth." (54)
24. "I regret to intrude, but it is necessary to discuss certain matters that may be uncomfortable." (18)
25. "I understand that this is a sensitive topic, and I wouldn't ask if it weren't crucial to our investigation." (50)
26. "I appreciate your insights into the mysterious events occurring in the hotel. Let's work together to uncover the truth behind these unsettling occurrences." (51)
27. "Despite the fear and uncertainty surrounding our situation, your cooperation is essential. Let's approach this challenge together, acknowledging each other's concerns." (56)

28. "I understand the discomfort these discussions may bring, but your willingness to share your perspective is crucial. Thank you for your openness during this trying time." (52)
29. "I'm sorry to intrude on your privacy, but your unique abilities have attracted attention. Can we discuss how we might handle this situation without causing undue stress?" (53)
30. "I understand this topic might be uncomfortable, but considering the gravity of our circumstances, it's necessary to address potential conflicts. I hope you understand." (54)
31. "I hate to bring up such distressing matters, but there's something unsettling happening. Your insight could help us navigate this dark reality more effectively." (55)
32. "Despite our differing viewpoints, let us engage in a dialogue that fosters mutual understanding." (48)
33. "In her narrative, the author tactfully navigates the intricacies of cultural diversity." (48)
34. "The character's discourse is marked by a considerate tone, acknowledging the complexity of the issue without resorting to judgment." (48)
35. "Through subtle language choices, the writer maintains an atmosphere of respect, even when delving into controversial themes." (48)
36. "The novel gracefully addresses societal issues, choosing words that encourage reflection rather than confrontation." (48)
37. "Your magical prowess is truly extraordinary, and I am grateful for your willingness to share your insights with me." (61)
38. "I greatly admire your leadership in the Court, and I am honoured to be considered as part of your alliance." (61)
39. "It's evident that your wisdom in navigating the politics of Elfhome is unparalleled, and I would be delighted to learn more from you." (61)
40. "I hate to trouble you during these busy times, but could I possibly seek your guidance on the upcoming mission?" (61)

41. "I understand that your schedule is demanding, but if it's not too much to ask, could you spare a moment to discuss our strategy?" (61)
42. "I don't wish to impose on your resources, but your expertise would be invaluable in deciphering this ancient enchantment." (61)
43. "Your interpretation of the painting is truly insightful, and I appreciate the way you have deepened my understanding of its meaning." (60)
44. "I am honoured to be included in your circle of friends, and I appreciate the warmth and camaraderie you have shown me." (60)
45. "Your generosity in sharing your experiences has enriched my worldview, and I am grateful for the depth it has added to our conversations." (60)
46. "I don't want to bother you, but if it's not too much to ask, could you help me with this case?" (60)
47. "I understand that you have your own commitments, but if it won't cause you any inconvenience, could we discuss our plans for the exhibition?" (60)
48. "I don't want to invade your personal space, but I find your insights incredibly valuable and I wonder if we could talk about your experience further." (60)
49. "Your interpretation of the painting is truly insightful, and I appreciate the way you've deepened my understanding of its significance." (59)
50. "I am honored to be included in your circle of friends, and I value the warmth and camaraderie you've extended to me." (59)
51. "Your generosity in sharing your experiences has enriched my perspective, and I am grateful for the depth it has added to our conversations." (59)
52. "I hate to trouble you, but if it's not too much to ask, could you lend me a hand with this matter?" (59)
53. "I understand you have your commitments, but if it wouldn't inconvenience you too much, could we discuss our plans for the exhibition?" (59)
54. "I don't want to intrude on your privacy, but I find your insights incredibly valuable, and I wonder if we could talk about your experiences further." (59)
55. "Can't repeat the past? Why of course you can!" (57)
56. "It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife." (64)

57. "But then again I wonder if what we feel in our hearts today isn't like these raindrops still falling on us from the soaked leaves above, even though the sky itself long stopped raining. I'm wondering if without our memories, there's nothing for it but our love to fade and die." (68)
58. "There are some things that are so unforgivable that they make other things easily forgivable." (69)
59. "Dr. Lecter, my name is Clarice Starling. Can I speak with you?" (70)
60. "I'm still in training at the academy, but I went to UVA. I'd appreciate if we could speak professionally." (70)
61. "Your drawings are very interesting, Dr. Lecter. They're quite beautiful." (70)
62. "Good morning. You're one of Jack Crawford's, aren't you?" (70)
63. "I do wish we could chat longer, but I'm having an old friend for dinner." (70)
64. "People will say we're in love." (70)
65. "Thank you so much."
66. "I so grateful that you agreed to help."
67. "Your attention to detail on this project made a significant difference."
68. "I really appreciate your help."
69. "I'm grateful for your support."
70. "Could you pass me the salt, please?"
71. "Let's get started, everyone. Any questions, just jump in."
72. "Could you please pass me this document?"
73. "Could you possibly send me the report by tomorrow, if it's not too much trouble?"
74. "Could you please pass me the salt? Thank you."
75. "I was wondering if you could possibly help me with this."
76. "Perhaps we could consider another approach."
77. "I'm sorry to bother you, but could I ask for your assistance?"
78. "I don't suppose you could lend me a hand, could you?"
79. "I really appreciate your expertise in this matter."
80. "I know you're busy, but if you have a moment, could we discuss this?"
81. "Mr. Smith, could I have a moment of your time?"

82. "Thanks so much for considering my proposal."
83. "I appreciate the invitation, but unfortunately, I won't be able to attend."
84. "Please take your time"
85. "I'm sorry for your loss"
86. Chandler: "Could that report be any later?"
 Colleague: "I'm sorry, I had a family emergency."
 Chandler: "Oh, sure, blame it on your 'family.' How original." (71)
87. "Could I BE more excited to have you all over for dinner?" (71)
88. Friend: "I'm going through a tough time."
 Joey: "Yeah? Well, you know what you should do? Stop feeling sad."
89. "You are the most beautiful woman in most rooms." (71)
90. "I made you a lullaby. It's about the cow in the meadow who's trying to sleep, but can't because of all the racket coming from the barn." (71)
91. "I'm sorry, did my back hurt your knife?" (71)
92. "Thank you so much for letting me stay. I really appreciate it." (72)
93. "No problem at all. It's my pleasure." (72)
94. "I hope you feel comfortable here. If there's anything you need, just let me know." (72)
95. "That's very kind of you. I appreciate it." (72)
96. "I'm sorry if I overreacted. It's just been a tough time."
97. "No need to apologize. I understand, and I'm here for you." (72)
98. "You need to understand the mind of the killer. " (70)
99. "I feel like we're getting closer to the truth. " (70)
100. "We must work together to solve this case. " (70)
101. 'I can't tell you anything, Monsieur Poirot, it's not my cup of tea.' (56)
102. 'Oh, thank you for your advice. I'm sure I can do it better on my own.' (58)
103. 'Allow me to help you, madam. Could you tell me how you spent your evening?' (56)
104. "Thank you very much, Mr. Ullman." (64)
105. "If you don't mind, Carrie, could you not stand so close? You're making me uncomfortable." (63)

106. "I'd appreciate it if you didn't raise your voice at me, Paul." (62)
107. "Mrs. Gardiner, who was several years younger than Mrs. Bennet and Mrs. Philips, was an amiable, intelligent, elegant woman, and a great favourite with all her Longbourn nieces." (59)
108. "Mr. Bingley was good-looking and gentlemanlike; he had a pleasant countenance, and easy, unaffected manners." (59)
109. "You must marry. A clergyman like me must have a wife. My reasons for marrying are, first, that I think it a right thing for every clergyman in easy circumstances (like myself) to set the example of matrimony in his parish." (59)
110. "Mr. Bingley, I am sure you cannot be so severe upon a poor single woman like me, and I am sure you will do all in your power to lessen the affliction of my daughters." (59)

SUMMARY

Master's Thesis in translation studies on the topic "Means of Verbalization of the Politeness Strategy in the English and Ukrainian Dialogical Discourse: A Comparative Aspect" by Daryna Kurdelchuk deals with linguistic strategies used to express politeness in the English and Ukrainian dialogues, with a focus on comparative analysis. Work provides an overview of politeness strategies in intercultural communication, highlighting the importance of understanding politeness to foster effective dialogical communication in various cultural contexts.

Chapter 1: Comparative Aspect of Politeness Theory discusses how politeness is expressed linguistically in both English and Ukrainian, emphasizing cultural differences.

Chapter 2: Politeness Theory in English and Ukrainian Dialogical Discourses analyses and compares how politeness is verbalized in English and Ukrainian, outlining specific differences in dialogue construction.

Chapter 3: Comparative Aspect of Politeness Theory in Literature and Cinematography reviews the expression of politeness across various media forms, identifying patterns specific to English and Ukrainian cultures.

The Paper highlights both similarities and contrasts between how English and Ukrainian speakers navigate politeness in dialogue, influenced by their respective cultural and linguistic norms. It is especially useful for understanding how linguistic choices impact dialogue in different cultural contexts, making it a vital resource for those studying comparative linguistics or engaged in cross-cultural communication. The thesis offers practical insights for real-world cross-cultural encounters in addition to making a significant contribution to academic discourse by closely examining politeness tactics in both languages.

This Master's Degree Thesis contains:

Pages – 88;

List of references – 75;

List of illustration materials – 29;

Appendix – 110;